

Podnikání jednoho z manželů ve vztahu ke společnému jmění manželů

Jiří Kuča

Bakalářská práce
2011

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: JIŘÍ KUČA
Osobní číslo: M081316
Studijní program: B 6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Veřejná správa a regionální rozvoj

Téma práce: Podnikání jednoho z manželů ve vztahu ke společnému jmění manželů

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Zpracujte teoretické poznatky týkající se právní úpravy problematiky podnikání jednoho z manželů ve vztahu ke společnému jmění manželů.

II. Praktická část

- Vyhledejte některá soudní rozhodnutí, týkající se zadaného tématu a proveďte jejich rozbor.
- Uveďte zjištěné poznatky a navrhněte řešení stávajících nedostatků ve zpracovávané oblasti.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. Společné jmění manželů v teorii a judikatuře. 2. rozš. vyd. Praha: ASPI, 2007. 252 s. ISBN 978-80-7357-262-4.
[2] PLECITÝ, V., KOCOUREK, J. Občanský zákoník. 4. dopl. vyd. Praha: EUROUNION, 2007. 735 s. ISBN 978-80-7317-059-2.
[3] ŠTĚPÁNOVÁ, S. Společné jmění manželů a podnikání. Brno: Computer Press, 2006. 224 s. ISBN 80-251-1161-X.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Bohumil Vrána**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: **4. dubna 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **20. května 2011**

Ve Zlíně dne 4. dubna 2011

prof. Dr. Ing. Diagonína Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
  - bez omezení;
  - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a použité informační zdroje jsem citoval;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

18.5.2011

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V mé bakalářské práci se zabývám problematikou společného jmění manželů, vymezením majetkových práv a povinností obou manželů.

V teoretické části vycházím ze současné právní úpravy a jiné odborné literatury, která popisuje vztah mezi manžely. Použiji teoretické informace, které se daného tématu týkají, a tudíž jsou naprosto nezbytné k pochopení tématu jako celku.

V praktické části pak rozebírám již určitá právní rozhodnutí soudu, který se rozdělením majetku mezi manžely zabýval. Dané právní rozhodnutí a situaci dále rozeberu, pokusím se nalézt nejproblematictější místa a navrhnou zlepšení. Především se zabývám vypořádáním manželů soudem, kdy jeden z manželů má nesplacené závazky vůči třetí osobě a spravedlivému rozdělení majetku mezi manžely. Nakonec se pokusím ze zmíněných soudních rozhodnutí vybrat ty prvky, které by mohly být zlepšeny nebo navrhnou jiné možnosti jak v dané situaci postupovat, které zákonné možnosti použít, aby se předešlo budoucímu protahování soudního rozhodnutí a jež by přispělo k rychlejšímu majetkovému vypořádání mezi manžely.

Klíčová slova: společné jmění manželů, bezpodílové spoluvlastnictví manželů, podnikání, zúžení SJM, vypořádání SJM, ochrana věřitele, občanský zákoník, věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti

ABSTRACT

In my thesis I am going to be dealing with the issues of the joint property of spouses, Property Law delimitation and obligations of both husband and wife.

The theoretical part will be based on current legislation and specialised literature that describes the relationship between husband and wife. I will be using theoretical information concerning the topic, and thus crucial to understanding the topic as a whole.

Concrete legal decisions which were taken in court regarding the division of property between married couples will be held forth in the practical part. I will try to analyse the legal decisions and the situation, identify potential problem areas and suggest improvements. In the very first place I will be pursuing the issues of court settlement of a married couple

with one of the spouses having outstanding liabilities to a third party and equitable division of property between both spouses. Finally, of all the mentioned legal decisions I will try to choose those elements that could be improved on or I will try to suggest other ways how to proceed in a given situation, which legal options to use so as to prevent future judicial decision from being dragged out and that would lead to faster property settlement between the spouses.

Keywords: Community Property, Tenancy by the Entirety, entrepreneurship, Narrowing of community property, Settlement of community property, Creditor Protection, Civil Code, Items of common household

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu Judr. Bohumilu Vránovi za jeho ochotu a čas, kterou mi poskytl při psaní mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat svým nejbližším, kteří mě nesmírně motivovali k tomu, abych práci úspěšně dokončil.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	12
I.	13
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ	14
2 VZNIK SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ	15
3 PŘEDMĚT SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ	16
3.1 MAJETEK PATŘÍCÍ DO SJM	16
3.2 MAJETEK VÝLUČNÝ	17
3.2.1 <i>Majetek nabytý některým z manželů před vznikem manželství</i>	17
3.2.2 <i>Dědictví nebo dar</i>	17
3.2.3 <i>Závazky</i>	18
3.2.4 <i>Věci sloužící osobní potřebě manžela</i>	18
3.2.5 <i>Nabytí podílu</i>	18
3.2.6 <i>Restituce</i>	18
3.2.7 <i>Výsledky tvůrčí práce</i>	19
4 SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ A PODNIKÁNÍ	20
4.1 UDĚLENÍ SOUHLASU K POUŽITÍ SJM K PODNIKÁNÍ	20
4.2 ZÚŽENÍ SJM SOUDEM	21
4.3 VZÁJEMNÉ ZAMĚSTNÁVÁNÍ A SPOLUPRÁCE MANŽELŮ	21
4.4 ROZDĚLENÍ ZISKU Z PODNIKÁNÍ	22
5 MODIFIKACE SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ	23
5.1 ZÚŽENÍ SJM	24
5.1.1 <i>Exekuce</i>	24
5.1.2 <i>Konkurz a vyrovnání</i>	25
5.1.3 <i>Darování</i>	26
5.1.4 <i>Smlouva o zúžení SJM</i>	26
5.1.5 <i>Předmanželská smlouva</i>	27
5.1.6 <i>Soudním rozhodnutím</i>	27
5.2 ROZŠÍŘENÍ SJM	28
5.2.1 <i>Rozhodnutí státního orgánu</i>	29
5.2.2 <i>Zpracování cizí věci</i>	29
5.2.3 <i>Vydržení</i>	30
5.2.4 <i>Smlouva o rozšíření</i>	31

6	ZÁNIK SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ	32
6.1	ZÁNIK SJM VE VAZBĚ NA ZÁNIK MANŽELSTVÍ.....	32
6.1.1	<i>Rozvod</i>	33
6.1.2	<i>Smrt manžela</i>	34
6.2	ZÁNIK SJM BEZ VAZBY NA ZÁNIK MANŽELSTVÍ.....	34
6.2.1	<i>Propadnutí věci a majetku</i>	34
6.2.2	<i>Prohlášení konkurzu</i>	35
6.3	CO TVOŘÍ MAJETEK, KTERÝ SE VYPOŘÁDÁVÁ.....	36
6.4	VYPOŘÁDÁNÍ.....	37
6.4.1	<i>Dohoda účastníků</i>	37
6.4.2	<i>Vypořádání soudem</i>	38
6.4.3	<i>Vypořádání ze zákona</i>	39
II.	.....	41
	PRAKTICKÁ ČÁST	41
7	VYLOUČENÍ VĚCI Z EXEKUCE	42
7.1	ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU.....	42
7.2	ODŮVODNĚNÍ KRAJSKÉHO SOUDU.....	42
7.3	DOVOLÁNÍ.....	43
7.4	ZHODNOCENÍ.....	45
8	VYMAHATELNÁ POHLEDÁVKA A SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ	47
8.1	USNESENÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY.....	47
8.1.1	<i>Odůvodnění</i>	48
8.2	ROZHODNUTÍ ODVOLACÍHO SOUDU.....	48
8.3	ZHODNOCENÍ.....	50
9	DALŠÍ MOŽNÉ PROBLÉMY PŘI VYPOŘÁDÁNÍ SJM	53
10	STATISTICKÉ INFORMACE	55
10.1	PŘEHLED POČTU ROZVODŮ V ČR.....	55
10.2	PŘEHLED PRAVOMOCNÝCH SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ PODLE DRUHU SPORŮ.....	57
10.3	POČET SPISŮ PODLE DRUHŮ SPORŮ V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH.....	59
10.4	PRŮMĚRNÁ DÉLKA ŘÍZENÍ ODE DNE NÁPADU DO DNE PRÁVNÍ MOCI PODLE DRUHU VĚCI SPORU.....	61
11	NÁVRH ZLEPŠENÍ	63
11.1	UDĚLENÍ SOUHLASU K POUŽITÍ SJM K PODNIKÁNÍ A ZVEŘEJNĚNÍ SMLUV.....	63
	ZÁVĚR	65

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	70
SEZNAM GRAFŮ	71
SEZNAM TABULEK	72
SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

Společné jmění manželů je institut účinný od 1. 8. 1998, kdy nahradil v našem právním řádu "bezpodílové spoluvlastnictví manželů". Společné jmění může vzniknout pouze a výlučně jen mezi manžely a je upraveno ustanovením § 143 Občanského zákoníku. Na rozdíl od bezpodílového vlastnictví, společné jmění manželů upravuje mnohem lépe a výstižněji majetek patřící do spoluvlastnictví manželů, ale také poskytuje právní ochranu věřiteli, který by mohl být krácen na pohledávce v případě uzavření dohody o zúžení majetku manželů.

Společné jmění manželů má několik podob, které jsou rozebrány níže v teoretické části mé práce. Jedná se především o společné jmění manželů mezi nepodnikajícími manželi a společné jmění manželů, kdy podniká jeden z manželů. Budu se snažit nastínit možné právní kroky, které mohou budoucí i stávající manželé podniknout, aby chránili jak majetek svůj, tak především majetek rodiny, který může být ohrožen podnikajícím manželem.

V této části se budu zabývat teoretickými poznatky týkajícími se možností vyhlášení konkurzu na podnikatele, splácení pohledávek věřitelům a možný zánik společného jmění manželů, jak ve vazbě na zánik, tak bez vazby na zánik manželství. V neposlední řadě bude důležitá také kapitola vypořádání manželů po zániku manželství.

V praktické části své práce se budu především zabírat skutečnými soudními rozhodnutími, která následně rozeberu a pokusím se nalézt možná zlepšení, která by mohla přispět k urychlení a zjednodušení celého procesu rozvodu, vymáhání pohledávek po manželu dlužníkovi a další možné situace, které mohou při právním řízení tohoto druhu nastat.

Důležitou částí bude také statistický rozbor jak stávající situace v České republice, tak ohlednutí zpět a následné porovnání údajů v čase.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

Společné jmění manželů (dále jen SJM) se v českém právním řádu objevuje dne 1.8.1998, kdy došlo k oprávněné novelizaci občanského zákoníku. Do tohoto data byl vztah manželů ke společnému majetku brán jako bezpodílové spoluvlastnictví manželů (dále jen BSM). Dosavadní BSM nebylo mezi spoluvlastníky vymezeno žádným podílem, každý z nich je vlastníkem celé věci a zároveň je omezen stejným vlastnickým právem druhého bezpodílového spoluvlastníka.[9]

Tato právní úprava vztahu mezi manželi nebyla dostatečná, a proto došlo k jeho zásadní úpravě a tedy ke vzniku současného SJM. Shora uvedeným datem se všechny podnikatelské aktivity staly součástí SJM.

„§ 143 ObčZ. - Společné jmění manželů tvoří:

- 1) majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věci vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, a nebo, jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka,**
- 2) závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.**
- 3) Stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, nezakládá nabytí podílu, včetně akcií, ani nabytí členských práv a povinností členů družstva, účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.“ [10]**

2 VZNIK SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

Jedná se o specifický typ spoluvlastnictví, které může vzniknout pouze mezi manželi. Tímto je tak vyloučena eventualita vzniku SJM mezi partnerem a partnerkou nebo mezi osobami stejného pohlaví. I když byl do českého právního řádu zakotven institut registrovaného partnerství na základě zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, nelze ustanovení o SJM bez dalšího aplikovat na tyto osoby, neboť přestože tento zákon novelizoval občanský zákoník, toto zatím do ustanovení ObčZ. o SJM promítnuto nebylo. [8]

Uzavřením manželství dopadá na manžele soubor právních pravidel, který jejich následující život výrazně ovlivňuje. Právní důsledky způsobené uzavřením manželství partnerů se promítají do vzájemného postavení manželů, tak i do jejich právních vztahů k osobám třetím. [2]

Může nastat situace vzniku SJM v případě neplatného manželství. Tato situace ovšem není obvyklým jevem. Za neplatné manželství se pokládá sňatek uzavřený mezi předky a potomky, mezi sourozenci, mezi ženatým mužem nebo ženou, či s osobou nezletilou. Tento sňatek se z právního hlediska považuje za platný do doby, než soud rozhodne jinak, tedy o zrušení manželství. V tom případě se musí postupovat stejně jako při zrušení manželství a musí tudíž dojít k majetkovému vypořádání obou zúčastněných stran.

3 PŘEDMĚT SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

Rozsah SJM je jmenovitě uvedeným výčtem definován v § 143 ObčZ. (viz kapitola 1), a to pozitivně, kdy jsou v odst. 1 vymezeny, které tvoří předmět SJM, a dále v odst. 2, kde jsou vymezeny závazky, které tvoří předmět SJM. V odst. 3 je negativním způsobem řešena účast na podnikatelské aktivitě druhého manžela v případě, že se tento stane partnerem obchodní společnosti nebo členem družstva. [8]

Právní úprava správy společného majetku manželů musí umožnit, aby každý manžel měl možnost podílet se na správě společného majetku manželů, a současně musí stanovit určité hranice, aby jeden manžel bez vědomí druhého majetek z majetkového společenství nevyvedl a nepoužil ke svým osobním zájmům.[2]

Rozsah SJM je stále judikaturou upřesňován. Jde totiž o velmi komplikovanou otázku například u staveb, které nebyl zcela dokončené před uzavřením manželství. Zde platí přesvědčení, že stavba se stává věcí způsobilou být v SJM ve momentě, kdy se stává věcí v právním slova smyslu. V mnoha judikátech týkajících se této problematiky je tento vznik věci spojován s vydáním kolaudačního rozhodnutí. [8]

Nastávající manželé mají možnost jistých právních kroků před uzavřením sňatku, které jasně stanoví, jak budou v budoucnu nakládat se SJM. Dále mohou stanovit, které věci, majetek, atd. budou součástí SJM a které budou pouze ve výlučném vlastnictví jednoho či druhého manžela. Tyto možnosti zúžení či rozšíření SJM jsou dále podrobněji popsány ve 5. Kapitole Modifikace společného jmění manželů.

3.1 Majetek patřící do SJM

Do 1. srpna 1998 narážela praxe v Institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů na řadu nedokonalostí. To se snažili zákonodárci vyřešit Institutem společného jmění manželů. Novou úpravou tak došlo k přeměně rozsahu majetku spadajícího do SJM. Součástí předmětu společného majetku se nově staly všechny podnikatelské aktivity a majetek sloužící k výkonu podnikání. Např. vybavení dílny, cenné papíry aj. Kromě věcí a práv zahrnujeme do SJM i závazky vzniklé za dobu trvání manželství oběma manželům, nebo jen jednomu z nich. [8]

Jedná se především o majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně během trvání manželství. Tak do SJM spadají všechny příjmy manželů bez ohledu na jejich právní důvod. Jedná se především o příjmy z pracovněprávních poměrů nebo poměrů obdobných, dále pak jakékoli zisky z podnikání, příjmy z práva autorského, věci sloužící k výkonu povolání, příjmy, užitky a přírůstky z výnosů odděleného majetku manželů – úroky z vkladů, příjmy z kapitálového majetku (dividendy), nájemné z nemovitosti ve vlastnictví jednoho z manželů. Nabytím majetku během trvání manželství je i vytvoření věci oběma manžely nebo jedním z nich. Dále se jedná o závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství – např. ze smlouvy o úvěru, o půjčce, povinnosti vůči věřiteli. I v případech, kdy není závazek součástí SJM, ale vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze pro jeho vydobytí nařídit výkon rozhodnutí na majetek patřící do SJM. [16]

3.2 Majetek výlučný

Podle zákona lze vymezit rozsah majetku a závazků manželů, které nelze považovat jako část SJM. Jedná se především o majetek, který je ve vlastnictví pouze jednoho z manželů. Tento majetek, náležící pouze jednomu z manželů lze použít pro podnikatelskou činnost daného manžela, bez souhlasu druhého. S majetkem ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů lze nakládat podle vlastního uvážení. Avšak užitky z tohoto majetku již do SJM patří.

3.2.1 Majetek nabytý některým z manželů před vznikem manželství

Jedná se jak o majetek, tak i o závazky vzniklé některému z manželů před vznikem manželství, tedy vše co každý vlastnil nebo dlužil před uzavřením manželství.

3.2.2 Dědictví nebo dar

Tedy pokud jeden z manželů zdědí určitý rodinný majetek nebo je mu darován, pak tento nebude patřit do SJM a jeho jediným vlastníkem bude pouze dědic či obdarovaný. V případě, že je darováno oběma manželům, nenabývají manželé do SJM, ale do obvyklého podílového spoluvlastnictví. [16]

3.2.3 Závazky

Závazky (dluhy) vzniklé během trvání manželství týkající se majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů (např. majetku zděděného) a závazky jejichž objem přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého manžela. Míra přiměřená majetkovým poměrům je vždy individuální. [16]

3.2.4 Věci sloužící osobní potřebě manžela

Tyto věci musí být získány alespoň zčásti z prostředků patřících do SJM. Jedná se tedy o věci, které jsou používány výhradně jedním z manželů. Např. kravata byla používána pouze jedním z manželů. Je ovšem třeba odlišit věc osobní spotřeby od věci, ve které jsou zhodnoceny nebo uloženy finanční prostředky. Zde půjde především o šperky, kožichy, atd. [8]

3.2.5 Nabytí podílu

Nabytí podílu v obchodní společnosti, cenných papírů nebo členských práv a povinností člena družstva jedním z manželů za trvání manželství nezakládá účast druhého manžela na této obchodní společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev. Avšak takto získaný majetek (např. hodnota takového podílu) tvoří součást SJM, byl-li nabyt z prostředků patřících do SJM. Speciálně je upraven společný nájem bytu manžely. [16]

3.2.6 Restituce

V případě restituce se jedná především o věc nabytou jedním z manželů v rámci ustanovení o restituci. Věci vydané v rámci ustanovení o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství, nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. [16]

3.2.7 Výsledky tvůrčí práce

Zde půjde zejména o díla dle autorského zákona. Jde o osobní právo vyplývající z § 11 autorského zákona, kde je jejich podstata zakotvena. Jedná se o tedy o práva, kterých se autor nemůže vzdát; tato práva jsou nepřevoditelná a smrtí autora tyto práva zanikají. Tato osobnostní práva je třeba odlišit od práv majetkových z § 12 autorského zákona, která již do SJM náležejí. [8]

4 SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ A PODNIKÁNÍ

Na rozdíl od SJM mezi nepodnikajícími manželi bude zde do SJM v případě podnikajícího jednoho nebo obou manželů náležet buď podnik, nebo podíl na obchodní společnosti či družstevní podíl, pokud by ovšem neměli manželé zúžené SJM nebo by se jednalo o některou výjimku, kdy daná věc, právo nebo závazek do SJM nepatří, neboť byla získána např. jako dědictví, dar atd. [8]

Podnikající manžel může představovat pro druhého nepodnikajícího manžela a pro majetkové společenství nebezpečí. Proto je zde několik právních možností poskytujících ochranu nepodnikajícímu manželovi. [2]

Při zúžení SJM na základě podnikatelské činnosti jednoho manžela se jedná především o ochranu SJM proti rizikům vyplývajících z podnikatelské činnosti.

4.1 Udělení souhlasu k použití SJM k podnikání

V § 146 (viz níže) ObčZ. je upravena možnost použít majetek tvořící SJM k podnikání. Pokud jeden z manželů hodlá tento majetek použít k podnikání, potřebuje k tomu obligatorně souhlas druhého manžela. Souhlas může být udělen pro:

- Celý majetek v SJM
- Část tohoto majetku (např. automobil, dílna, atd.)

Jde o systém tzv. generálního souhlasu, takže se požaduje pouze při prvním použití tohoto majetku. K dalším právním úkonům souvisejícím s podnikáním toho již není třeba. Zákon zde nestanoví obligatorně žádnou formu pro tento souhlas. Platný tak bude i např. souhlas udělený konkludentní formou (tzn. určitý projev vůle). Zákon vytváří určitou právní nejistotu v praxi o tom, zda souhlas byl skutečně udělen.

Na tuto oblast reaguje též ustanovení § 148 odst. 2 (viz níže), kdy pokud jeden z manželů:

- Získal oprávnění k podnikatelské činnosti,
- Stal se neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

V těchto případech stačí, aby kterýkoli z manželů navrhl zúžení SJM (až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti) a soud je povinen vyhovět návrhu. [7]

„§ 146 ObčZ:

Majetek ve společném jmění manželů nebo jeho část může jeden z manželů použít k podnikání se souhlasem druhého manžela. Souhlas je třeba udělit při prvním použití majetku ve společném jmění manželů nebo jeho části. K dalším právním úkonům souvisejícím s podnikáním již souhlas druhého manžela není třeba.“ [6]

V případě, že nepodnikající manžel dovolí použít majetek k podnikání, je pak zcela na manželovi podnikateli, jak s těmito penězi nebo majetkem naloží. Souhlas druhého manžela není třeba, pokud manžel vloží do podnikání majetek, jenž má ve svém výlučném vlastnictví, nebo v případě, kdy mají manželé svůj majetek modifikovaný, a manžel podniká jen s touto částí. Avšak je důležité zmínit, že zisk plynoucí z podnikání se stává součástí SJM. [2]

4.2 Zúžení SJM soudem

Zde platí naprosto přesně to samé, co je zmíněno níže v kapitole 5.1.6., kde je popsána situace, kdy soud rozhodne o zúžení SJM.

4.3 Vzájemné zaměstnávání a spolupráce manželů

Zákoník práce vylučuje vznik jakéhokoliv pracovněprávního vztahu mezi manžely. Znamená to, že manželé mezi sebou nemohou uzavřít pracovní smlouvu ani dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr (tj. dohoda o provedení práce). Tato zákonná úprava má dva hlavní důvody. Prvním důvodem je, že vztahy mezi manžely bývají ekvivalentní. Podle zákona o rodině mají mít muži a ženy v manželství stejná práva a povinnosti. Vztah zaměstnavatele a zaměstnance je právním vztahem, ve kterém je jeden z účastníků v nadřazeném a druhý v podřazeném postavení. Druhým důvodem zákazu vzájemného zaměstnávání mezi manžely je existence SJM. V případě, že by manželé neměli uzavřenou dohodu o zúžení jejich SJM, používal by manžel-zaměstnavatel k výplatě mzdy manželuzaměstnanci peníze ze SJM. Výplatou manželuzaměstnanci by se nic nezměnilo a tyto peníze by i nadále zůstaly součástí SJM. [4]

Odlíšná situace nastává, je-li jeden z manželů společníkem nebo statutárním orgánem obchodní společnosti nebo družstva. V tomto případě se druhý manžel může stát zaměstnancem této obchodní společnosti či družstva. Pracovněprávní vztah v tomto případě nevzniká mezi manžely navzájem. [4]

4.4 Rozdělení zisku z podnikání

K tomu nám § 148 odst. 3 ObčZ. (viz níže) říká, že pomáhá-li nepodnikající manžel druhému manželovi v podnikání, zisk plynoucí z takové podnikatelské činnosti je mezi ně rozdělen na základě písemné smlouvy. Pokud taková smlouva mezi manžely uzavřena nebyla, rozdělí se příjmy rovným dílem. [6]

5 MODIFIKACE SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

Manželé si mohou smluvně modifikovat rozsah SJM odchýlně od občanského zákoníku. Mohou ho jak rozšířit, tak zúžit nebo vybrat si zcela jiný druh majetkového společenství, např. režim oddělených majetků.

Dohodou lze upravit nejen rozsah majetku a závazků, které se stanou součástí SJM teprve v budoucnu, ale také rozsah majetku a závazků, které již jsou součástí SJM. Smlouva může upravovat právní režim i jen jednotlivých majetkových hodnot nebo závazků. Lze tedy ze SJM vyloučit třeba konkrétní nemovitost, která již součástí majetku je. Ohledně rozsahu smluvního zúžení SJM platí, že manželé nemají právo SJM zcela zrušit. Součástí SJM musí i po zúžení zůstat majetek, který tvoří obvyklé vybavení společné domácnosti. Obsah pojmu obvyklé vybavení společné domácnosti se bude lišit v závislosti na životní úrovni a majetkových poměrech manželů.

Dohodu o zúžení SJM lze uzavřít i před uzavřením manželství, a to ve formě předmanželské smlouvy. Ta obsahuje pravidla, jimiž se mají řídit budoucí vzájemné majetkové vztahy snoubenců po uzavření manželství (např. pravidlo, podle něhož za smluvně převzaté závazky bude odpovídat vždy jen ten z manželů, jenž dotyčnou smlouvu uzavřel). Dohoda se stává účinnou až dnem uzavření manželství. [12]

„§143a ObčZ:

a) Manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Jestliže je předmětem smlouvy nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá smlouva účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

b) Manželé mohou dále smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu vyhradit zcela nebo zčásti vznik společného jmění manželů ke dni zániku manželství, pokud nejde o věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

c) Muž a žena, kteří chtějí uzavřít manželství, mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu upravit své budoucí majetkové vztahy v manželství obdobně.

d) Manželé se mohou vůči jiné osobě na smlouvu uvedenou v předcházejících odstavcích odvolat jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám.“ [6]

5.1 Zúžení SJM

Zúžením zákonného rozsahu SJM se rozumí, že majetek a závazky, jenž by za normálních okolností tvořil předmět SJM, se smlouvou uzavřenou manžely z jeho předmětu vyjímá a setrvává ve vlastnictví (věřitelství) každého z manželů. [2]

K eventualitě zúžit rozsah SJM stejně jako možnost odložit jeho vznik až k zániku manželství je třeba přistupovat s vědomím, že smlouvami uzavřenými podle § 143a ObčZ. se jasně posiluje majetková samostatnost manželů. [2]

K faktickému zúžení majetku může dojít hned v několika situacích, a to v případech exekuce, vyrovnání a darování. Dále pak může nastat situace právního zúžení. Které se týká především Smlouvy u zúžení SJM, předmanželské smlouvy a na základě rozhodnutí soudu.

5.1.1 Exekuce

Podle ustanovení §262a o.s.ř. lze uložit výkon rozhodnutí na majetek, který patří do SJM také tehdy, jde-li o vymožení závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. [5]

Je-li vydáno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí na pohledávku (peněžitou) nebo závazek (vyklizení bytu, nemovitosti), ze kterého je povinen jeden z manželů, kdy bude k uhrazení pohledávky nebo splnění závazků použit také majetek náležící do SJM, jednat o faktické zúžení majetku. [8]

Exekuce musí mít podle o.s.ř. tyto náležitosti:

- Označení soudu
- Označení účastníků řízení
- Způsob výkonu
- Exekuční titul
- Provedení výkonu rozhodnutí

I když zákon zavazuje manžely k solidárnímu plnění závazků (viz níže §145 odst. 3,4 ObčZ.), nelze na základě exekučního titulu, jenž jako povinného označuje jen jednoho z manželů, nařídit (a provést) výkon proti druhému manželovu – viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003 sp. zn. 20 Cdo 2304/2002. [5]

„§ 145 ObčZ.:

- (1) Majetek, který tvoří společné jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně.**
- (2) Obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů může vykonávat každý z manželů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů; jinak je právní úkon neplatný.**
- (3) Závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně.**
- (4) Z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů jsou oprávněni a povinni oba manželé společně a nerozdílně.“ [6]**

5.1.2 Konkurz a vyrovnání

Touto problematikou se zabýval zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, který pozbyl účinnosti 1. července 2007, kdy ho nahradil zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (Insolvenční zákon). SJM se především týká Díl 3: Účinky prohlášení konkurzu na společné jmění manželů §268 - §276.

„§268 Zákona č. 182/2006 Sb.:

- (1) Prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela; byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství.**
- (2) Po prohlášení konkursu se provede vypořádání společného jmění manželů, které**
  - a) zaniklo podle odstavce 1,**

- b) do prohlášení konkursu zaniklo, ale nebylo vypořádáno, nebo
- c) bylo zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno.

(3) V případech uvedených v odstavci 2 písm. b) a c) se prohlášením konkursu staví lhůta stanovená podle zvláštního právního předpisu k vypořádání společného jmění manželů, jestliže má skončit nejpozději do 6 měsíců od prohlášení konkursu.“ [14]

5.1.3 Darování

Faktické zúžení SJM v případě darování je možné považovat pouze darováním ze SJM. Není možné v žádném případě darovat do SJM nebo mezi manželi majetek, který již náleží do SJM, lze pouze mezi manželi darovat majetek z výlučného vlastnictví jednoho manžela do výlučného vlastnictví druhého manžela.

5.1.4 Smlouva o zúžení SJM

Tato smlouva je vhodná v případě, kdy podniká jeden z manželů, neboť podnikatelská aktivita je jednou z nejrizikovějších způsobů nakládání s majetkem a toto právní zúžení SJM je cesta jak ochránit rodinu a nepodnikajícího manžela před možnou exekucí či konkurzem. Zároveň je to však navíc pro podnikajícího manžela jakási volnost při nakládání se ziskem z podnikatelské aktivity.

Podle § 143a odst. 1 ObčZ. mohou manželé smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu zúžit zákonem stanovený rozsah SJM. Tato forma je kogentně daná, a proto ji nemohou aktéři svojí vůlí měnit. V případě, že by tato forma nebyla zachována, je tento právní úkon, v tomto případě smlouva o zúžení SJM, absolutně neplatná podle § 40 ObčZ. Nelze však již jednoznačně ze stávající právní úpravy dovodit, že jakákoliv změna nebo zrušení takové smlouvy musí být opět učiněna formou notářského zápisu. Smlouva, jejímž předmětem bude nemovitost, nabývá účinnosti až vkladem do katastru nemovitostí. [8]

5.1.5 Předmanželská smlouva

Uzavření manželství na jedné straně a uzavření předmanželské smlouvy na straně druhé jsou dvě samostatné právní skutečnosti. Tyto skutečnosti mají rozdílnou společenskou funkci, rozdílné předpoklady svého vzniku a z toho vyplývající obsah, jakož i vzájemně neodvislý způsob zániku. Zatímco předpoklady uzavření manželství jsou se zřetelem na zvláštní povahu manželství jako speciálně rodinně-právního vztahu, v zákoně o rodině jsou náležitosti předmanželské smlouvy upraveny jednak jako náležitosti kterékoli jiné smlouvy v obecných ustanoveních ObčZ. (§ 34), jednak zvláště co do obsahu i v ustanovení § 143a ObčZ. [2]

Tento institut byl do našeho právního řádu zakotven novelou občanského zákoníku č. 91/1998 Sb., která je účinná od 1. 8. 1998. Umožňuje tak nastávajícím manželům uzavřít smlouvu, aby bylo hned na začátku manželství mezi manželi vysvětleno jaké jsou jejich vlastnická práva k jednotlivým majetkovým hodnotám, popřípadě také užívání a správa těchto hodnot. V předmanželské smlouvě ovšem nelze upravit budoucí vyživovací povinnost k potomkům manželů nebo druhému manželovi, ani upravit péči o děti a styk s nimi. Dále samozřejmě nemůže být v této smlouvě upraveno odstupné v případě, že jeden z manželů například nevěrou zapříčiní rozpad manželství. [8]

Každý sňatek i rozvod je spojen se změnami majetkových poměrů. Dobře se vdát či oženit je poměrně těžké, ale dobře se rozvést bývá ještě mnohem složitější. Majetkové vypořádání mezi rozhádanými partnery totiž není jednoduchou záležitostí. [15]

Tato smlouva nabude platnosti podpisem smluvních stran, tedy budoucích manželů, pokud bude dodržena předepsaná forma notářského zápisu. [8]

Manželské smlouvy a jejich modifikace jsou vedeny v registru manželských smluv, které jsou vedeny kanceláří soudu, v jehož obvodu se uzavření manželství vykonalo nebo v kanceláři soudu v Haagu, jestliže manželství bylo uzavřeno v cizině. [2]

5.1.6 Soudním rozhodnutím

V letech 1964 – 1998 zákon umožňoval, aby majetkové společenství manželů bylo za trvání manželství zrušeno rozhodnutím soudu (v žádném případě dohodou manželů). K výroku, kterým se BSM zrušovalo, mohlo dojít jen na návrh některého z manželů, a to ze pod-

statných důvodů, zejména když by jeho další trvání odporovalo dobrým mravům (§ 148 odst. 2 ObčZ. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb.). [2]

Návrh o zúžení SJM podle § 148 odst. 1 ObčZ. (viz níže), může nyní soudu podat jak ten z manželů, který závažnými problémy strádá, tak ten, kdo je původcem těchto závažných příčin. Častěji však bude tento návrh podávat ten z manželů, který tyto závažné důvody pocítuje jako ohrožující majetek rodiny. Soud vždy musí zúžit SJM tak, že nadále budou v SJM jen věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti. [8]

„§ 148 ObčZ.:

(1) Soud může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

(2) Na návrh některého z manželů soud zúží společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

(3) Je-li podnikatelská činnost po rozhodnutí soudu podle odstavce 2 vykonávána podnikatelem společně nebo za pomoci manžela, který není podnikatelem, rozdělí se mezi ně příjmy z podnikání v poměru stanoveném písemnou smlouvou; nebyla-li taková smlouva uzavřena, rozdělí se příjmy rovným dílem.

(4) Jestliže o společném jmění manželů bylo rozhodnuto podle odstavce 1 nebo 2, může být rozšířeno do předchozího rozsahu jen rozhodnutím soudu vydaným na návrh jednoho z manželů.“ [6]

5.2 Rozšíření SJM

Rozšířením zákonem stanoveného rozsahu SJM se chápe, že jeho součástí se stane majetek a závazky, které jsou z něj podle ustanovení § 143 odst. 1 ObčZ. nebo svou povahou vyřazeny. [2]

K rozšíření SJM může dojít v případě, že manželé nemají nijak zúžené SJM se zřetelem na budoucí majetek nabytý během trvání manželství. K faktickému rozšíření majetku může dojít tedy, když jeden nebo oba manželé podnikají a tudíž do SJM bude patřit zisk z podnikání, výrobky na skladě, získané dotace.

Mohou ovšem také nastat situace, kdy se SJM rozšíří na základě dražby, vydržením nebo zpracováním cizí věci.

5.2.1 Rozhodnutí státního orgánu

O faktické rozšíření majetku patřícího do SJM půjde v případě, že manželé vybudují nemovitost na cizím pozemku a soud nerozhodne, že tato stavba bude odstraněna, ani ji nepřikáže vlastníkovu pozemku a situace bude řešena podle § 135c odst. 3 ObčZ. (viz níže). Zde se manželé obohatí o rozdíl mezi hodnotou skutečných nákladů na pořízení takové stavby a tržní hodnotou stavby. [8]

„§ 135c ObčZ.:

(1) Zřídí-li někdo stavbu na cizím pozemku, ač na to nemá právo, může soud na návrh vlastníka pozemku rozhodnout, že stavbu je třeba odstranit na náklady toho, kdo stavbu zřídil (dále jen "vlastník stavby").

(2) Pokud by odstranění stavby nebylo účelné, přikáže jí soud za náhradu do vlastnictví vlastníku pozemku, pokud s tím vlastník pozemku souhlasí.

(3) Soud může uspořádat poměry mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby i jinak, zejména též zřídí za náhradu věcné břemeno, které je nezbytné k výkonu vlastnického práva ke stavbě.“ [6]

5.2.2 Zpracování cizí věci

Tento případ rozšíření SJM se týká movitých věcí, které lze zpracovat. Institut jako takový je upraven v § 135b ObčZ. (viz níže). V tomto případě bude vlastníkem takto zpracované věci ten, jehož podíl na nové věci je větší. Musí však nahradit vlastníkovu věci to, o co se jeho majetek zmenšil, tedy hodnotu původní věci. SJM se proto rozšíří pouze o výši zhodnocení takové věci.

„§ 135b ObčZ:

(1) Zpracuje-li někdo v dobré víře cizí věc na věc novou, stává se vlastníkem nové věci ten, jehož podíl na ní je větší. Je však povinen uhradit druhému vlastníku cenu toho, o co se jeho majetek zmenšil. Jsou-li podíly stejné a účastníci se nedohodnou, rozhodne na návrh kteréhokoliv z nich soud.

(2) Zpracuje-li někdo cizí věc, ač je mu známo, že mu nepatří, může vlastník věci žádat o její vydání a navrácení do předešlého stavu. Není-li navrácení do předešlého stavu možné nebo účelné, určí soud podle všech okolností, kdo je vlastníkem věci a jaká náhrada náleží vlastníkovu nebo zpracovateli, nedojde-li mezi nimi k dohodě.“
[8]

5.2.3 Vydržení

Institut vydržení je v našem právním řádu upraven v § 134 ObčZ. (viz níže). Jedná se o institut, na základě kterého přechází vlastnické právo předešlého vlastníka na vlastníka nového. Vydržet však lze toto vlastnické právo pouze v případě, že je toto vlastnické právo vskutku vykonáváno. Příslušný držitel proto musí vykonávat tzv. vlastnickou triádu, tedy musí věc užívat, používat její plody a s věcí disponovat. Vydržet lze věci jako movité, tak nemovité. Oprávněným držitelem je ten, kdo věc drží v dobré víře, že mu tato věc patří a nemá nejmenší důvod se domnívat, že mu věc z jakéhokoliv důvodu nepatří. Doba vydržení movitých věcí je stanovena na tři roky, u nemovitých věcí je stanovena desetiletá vydržovací doba. [8]

„§ 134 ObčZ:

(1) Oprávněný držitel se stává vlastníkem věci, má-li ji nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost, a po dobu deseti let, jde-li o nemovitost.

(2) Takto nelze nabýt vlastnictví k věcem, které nemohou být předmětem vlastnictví nebo k věcem, které mohou být jen ve vlastnictví státu nebo zákonem určených právnických osob (§ 125).

(3) Do doby podle odstavce 1 se započte i doba, po kterou měl věc v oprávněné držbě právní předchůdce.

(4) Pro počátek a trvání doby podle odstavce 1 se použijí přiměřeně ustanovení o běhu promlčecí doby.“ [6]

5.2.4 Smlouva o rozšíření

Podle § 143a odst. 1 ObčZ. (viz kapitola 1.3) mají manželé možnost smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit zákonem stanovený rozsah SJM. Manželé mohou změnit nejen rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Jestliže smlouvou podle § 143a ObčZ. dojde k rozšíření rozsahu SJM i na věci, které každý z manželů měl již v době před uzavřením manželství, pak je-li touto věcí nemovitost, bude dohoda o rozšíření SJM o tyto nemovitosti titulem, na jehož základě vloží příslušný katastrální úřad vlastnické právo i pro druhého manžela. [2]

6 ZÁNİK SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

SJM manželů zaniká podle §149 odst. 1 ObčZ. (viz níže) zánikem manželství. Domnívám se však, že znění zákona by bylo vhodnější a důslednější, kdyby zde bylo uvedeno, že SJM zaniká zánikem manželství, nestanoví-li právní předpis jinak. Mohou nastat situace, kdy dojde k zániku SJM bez ohledu na zánik manželství. [8]

„§ 149 ObčZ.:

(1) Společné jmění manželů zaniká zánikem manželství.

(2) Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné. Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Stejně tak se vychází z toho, že závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem.

(3) Při vypořádání se přihlédne především k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění. Při určení míry přičinění je třeba vzít též zřetel k péči o děti a k obstarávání společné domácnosti.

(4) V případech uvedených v § 143a odst. 1 a § 148 odst. 1 se použijí ustanovení odstavců 2 a 3 obdobně.

§ 149a ObčZ.:

Pokud se dohody mezi manžely podle ustanovení § 143 a 149 týkají nemovitostí, musí mít písemnou formu a nabývají účinnosti vkladem do katastru.“ [6]

6.1 Zánik SJM ve vazbě na zánik manželství

Dalo by se říci, že se jedná o nejběžnější dva důvody zániku SJM a také nejpřirozenější. Jedním z důvodů zániku manželství je smrt jednoho z manželů, popřípadě obou, nebo také prohlášení jednoho nebo obou manželů za mrtvé. V případě totiž, že některý z manželů zemře, je potřeba vypořádat jeho majetek v rámci dědického řízení. Druhým důvodem je

rozvod manželství. Je to případ, kdy manželé již dále nemají zájem spolu žít ve svazku manželském a proto také je nemůže již nikdo nutit, aby měli nějaký společný majetek, tak jak je tomu v případě SJM. [8]

6.1.1 Rozvod

S institucí rozvodu manželství má osobní zkušenost stále větší množství manželských dvojic, a to i vzhledem ke statisticky prokázanému poklesu počtu uzavřených manželství. Je nesporné, že tato zkušenost je většinou velmi nepříjemná a traumatizující jak pro oba manžele, tak zejména pro jejich děti. Důvodů je mnoho, někdy podstaty těchto manželských havárií tkví již v samém zrodu manželství, v ukvapeném sňatku, atd. Neshody mezi manžely způsobené nesouladem, jsou pak příčinou manželských hádek a krizí často provázených verbálních, někdy i fyzickým vzájemným napadáním. V případě, že tyto neshody jsou natolik intenzivní a pro partnery nepřijatelné, že mezi manžely vyvolávají hluboký a trvalý nesoulad, nabízí se ve většině případů jediné možné řešení, a tím je rozvod. [4]

Řízení o rozvodu manželství je v našem zákonu o rodině upraveno ustanoveními §24 (viz níže) až §29 Zákona o rodině, která se zabývají jak rozvodem manželství, jeho důvody, tak i řešením vzájemných vztahů rozvedených rodičů k dětem, jejich právy a povinnostmi. [4]

„§ 24 Zákona o rodině

(1) Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.

(2) Mají-li manželé nezletilé děti, nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí, daným zvláštními důvody.

§ 24a Zákona o rodině

(1) Jestliže manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, má se za to, že podmínky uvedené v ustanovení § 24 odst. 1 jsou splněny. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy

a) písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po tomto rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost, a

b) pravomocné rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.“ [17]

Den zániku SJM má zásadní význam pro určení jeho rozsahu. Majetek, který manželé nebo jeden z manželů nabývá po zániku SJM, má již odlišný právní režim. Ke dni zániku SJM se rovněž posuzuje skutečný stav majetku (jeho hodnota), který tvoří předmět společného jmění. [2]

6.1.2 Smrt manžela

Úmrtím manžela zaniká manželství a zaniká SJM. Na roveň smrti, která byla prokázána předepsaným způsobem, tedy na základě ohledání mrtvého a úmrtního listu podle vyhlášky č. 19/1988 Sb., je postavena situace, kdy soud prohlásí fyzickou osobu za mrtvou, zjistí-li její úmrtí jinak nebo je-li nezvěstná a lze-li s jistotou ke všem okolnostem usoudit, že již nežije. [8]

Po úmrtí jednoho z manžela provede vypořádání SJM v rámci řízení o dědictví soud, který rozhodne o vypořádání SJM na základě návrhu notáře - soudního komisaře. Teprve poté provede soud vlastní vypořádání dědictví s pozůstalými. Soud však v řízení o dědictví neprovádí vypořádání společného jmění zůstavitele s rozvedeným manželem. [5]

6.2 Zánik SJM bez vazby na zánik manželství

Tak jak byly výše uvedeny možnosti zániku SJM na vazbě na zánik manželství, tak v této kapitole podobně ukáží možnost zániku SJM bez vazby na zánik manželství.

6.2.1 Propadnutí věci a majetku

Trest propadnutí věci a trest propadnutí majetku jsou dva tresty z katalogu trestů, které soud může dle trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) za spáchaný trestný čin uložit. Podle dikce ustanovení § 55 trestního zákona může soud trest propadnutí věci uložit ve

čtyřech vymezených případech. Soud může uložit trest propadnutí věci, které bylo použito ke spáchání trestného činu a dále věci, určené ke spáchání trestného činu. Trest propadnutí věci může postihnout také věc, kterou pachatel trestným činem získal nebo jako odměnu za něj, nebo věc, kterou pachatel byl jen zčásti nabyt za věc, kterou získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, a to za předpokladu, že hodnota věci není ve vztahu k nabyté věci zanedbatelná.

Z uvedeného je evidentní, že soud ukládá trest propadnutí věci jednak vůči věcem, které byly použity nebo určeny ke spáchání trestného činu. To mohou být nejrůznější zbraně, nástroje a přístroje, které ulehčují trestnou činnost (například střelné, bodné, sečné zbraně, zařízení na výrobu omamných a psychotropních látek apod.) a dále vůči věcem, které jsou z trestné činnosti získány.

Trest propadnutí věci však může soud uložit pouze tehdy, jde-li o věc, která náleží pachateli, který věc trestným činem získal. Vlastníkem věci, jejíž propadnutí soud uložil, se stává stát. V okamžiku, kdy nabude právní moci rozsudek, jímž byl trest propadnutí věci uložen, na pachatele, kterému byl tento trest uložen, se hledí, jako by nebyl odsouzen. [18]

6.2.2 Prohlášení konkurzu

Během života fyzických osob i během existence osob právnických může nastat situace, kdy tyto osoby nejsou schopny plnit své závazky. Tento stav nazýváme insolvencí (úpadkem). Jedním ze způsobů řešení úpadku je konkurs.

Problematika insolvence je s účinností od 1. 1. 2008 upravena v novém zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Tento zákon v plném rozsahu nahrazuje dřívější zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Insolvenční zákon zmiňuje několik možných způsobů řešení insolvence; jedním z těchto způsobů řešení je i konkurs, který zřejmě bude i nadále nejběžněji se vyskytujícím právním institutem. [19]

Prohlášení konkurzu na majetek manžela podnikatele je dnes častým ukončením jeho podnikatelských aktivit. Podnikatel pak může být v úpadku ve dvou formách: buď ve formě insolvence, nebo také ve formě předlužení, může ovšem nastat situace kombinace obou dvou důvodů. Úpadce podnikatel pak má povinnost na sebe podat návrh na prohlášení konkurzu podle § 3 konkurzního zákona. Jde-li o podnikatele jako takového, musí na sebe podat návrh osobně, pokud zjistí, zejména z účetní závěrky, že je v úpadku. [8]

Prohlášením konkursu společné jmění dlužníka a jeho manžela zaniká. Pokud byl vznik společného jmění stanoven až ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství. Po zániku SJM je třeba uskutečnit jeho vypořádání.

Při prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů přechází na insolvenčního správce oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění nebo navrhnout jeho vypořádání u soudu. Insolvenční soud pak tuto dohodu o vypořádání SJM insolvenčním správcem musí schválit.

V případě, že jeho podíl na vypořádání společného jmění je menší (což bude v praxi zřejmě časté) než závazky dlužníka, je třeba do majetkové podstaty zahrnout všechny majetek náležející do společného jmění manželů. Pohledávka manžela dlužníka z titulu vypořádání společného jmění se považuje za pohledávku přihlášenou do konkursu a bude odpovídajícím způsobem uspokojena. Pohledávka manžela tedy není upřednostněna oproti pohledávkám ostatních věřitelů.

Po dobu trvání účinků prohlášení konkursu dlužník může uzavřít manželství, avšak vznik společného jmění manželů je v tomto případě vyloučen a je zákonem oddálen až do doby, kdy účinky prohlášení konkursu zaniknou.[19]

6.3 Co tvoří majetek, který se vypořádává

K majetku, který tvoří SJM, je třeba zásadně přistupovat tak, že každý z manželů je vlastníkem celého tohoto majetku. Při vypořádání SJM tak žádný z manželů nenabývá k žádnému majetku nové vlastnické nebo jiné právo, ale pouze každý z manželů pozbývá vlastnické nebo jiné právo k části tohoto majetku. Pro vypořádání samotné je důležité nejen přesně vědět, co patří do SJM a jaká je hodnota daného majetku, neboť jen tak je možné dosáhnout splnění podmínky, že podíly obou manželů na vypořádaném SJM jsou zásadně shodné. Tato hodnota majetku bude v případě dohody mezi stranami určena vzájemnou dohodou. V případě soudního sporu tato situace nebývá nijak jednoduchá. Zde se proto bude často muset nechat například zpracovat znalecký posudek. [8]

6.4 Vypořádání

Zanikne-li SJM, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetek patřícím do jejich společného jmění jsou totožné. Také závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem. V žádném případě nelze do vypořádání zahrnout výlučný majetek jednoho z manželů, jak je tomu v oblasti práva anglosaského (např. v USA), pokud by se na tom rozvedení manželé ovšem nedohodli jinou smlouvou, např. darovací. [5]

Při vypořádání SJM není a nemůže být nijak zohledněno, kdo má na rozvodu manželství hlavní podíl, nebo kdo převážně porušoval povinnosti vyplývající z manželství. [8]

Mezi zánikem SJM a jeho vypořádání může uplynout delší doba, zvláště pokud manželé podají návrh na vypořádání SJM k soudu a řízení se z nejrůznějších příčin nedaří ukončit. V průběhu této doby jsou oba manželé oprávněni společný majetek užívat, spravovat, řešit otázku jeho výnosů atp. [2]

Pravidla pro rozdělení majetku:

- Podíly obou manželů na majetku jsou shodné.
- Závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem.
- Při rozdělení je podstatná vůle manželů.
- Přihlíží se k potřebám nezletilých dětí.
- Přihlíží se k tomu, jaký měl každý z manželů vztah k rodině.
- Přihlíží se k tomu, jak se kdo z manželů zasloužil o nabytí a udržení SJM. [8]

6.4.1 Dohoda účastníků

Dohoda o vypořádání SJM musí být v písemné formě. V případě, že do SJM patří také nemovitosti, nabývá tato dohoda účinnosti vkladem do katastru nemovitostí. Platnosti tak nabývá dnem podpisu a dnem rozvodu manželství a účinnosti zápisem do katastru nemovitostí. S tím také úzce souvisí problematika časového horizontu, kdy musí být tato dohoda o nemovitosti, vložena do katastru nemovitostí. [8]

Avšak je třeba dodržet lhůtu tří let od zániku SJM, kdy může být tato dohoda uskutečněna. Není možné tuto dohodu uzavřít po této lhůtě ani v již probíhajícím soudním sporu. Tuto

situaci nelze po uplynutí tří let řešit jiným způsobem, než soudním smírem, anebo vzít žalobu se souhlasem druhé strany zpět a být srozuměn s tím, že nastoupí nevyvratitelná právní domněnka – ohledně movitých věcí platí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze SJM pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá a o ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou manželů jsou identické. Totéž platí přiměřeně u ostatních majetkových práv, pohledávek a závazcích, které jsou pro manžele společné. [4]

Jde o prekluzivní lhůtu danou k vypořádání SJM zákonem a po lhůtě 3 let, nedojde-li k jiné změně vlastnického práva, stanou se bývalí manželé spoluvlastníky takové nemovitosti. Ke změně vlastnického práva k nemovitosti dochází tehdy, až dohoda o vypořádání SJM vložena do katastru nemovitostí. [8]

Možnost uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění představuje praktické naplnění nezávislosti vůle a smluvní samostatnosti v ryze soukromých záležitostech manželů. [2]

6.4.2 Vypořádání soudem

Tuto situaci řeší § 150 odst. 3 ObčZ. (viz níže). Dává tak jednomu či druhému z manželů možnost, podat návrh na vypořádání SJM soudu, pokud nejsou schopni se mezi sebou dohodnout. Soud zde, jak již bylo uvedeno výše, bude muset vzít zřetel na pravidla, podle kterých se vypořádání majetku patřícího do SJM provádí. [8]

Soud zjistí rozsah SJM, které bude předmětem dělení. Podíly každého manžela na společném jmění jsou totožné (§ 149 odst. 2 ObčZ.). Předmětem vypořádání společného jmění je vše, co bylo součástí tohoto jmění. V řízení o vypořádání SJM je pro posouzení, které věci patří do tohoto společenství v rozhodný den jeho vzniku. [2]

Soud dále přistoupí k realizaci zápočtů (ve prospěch společného majetku či ve prospěch samostatných majetků manželů), kdy má každý manžel právo požadovat, aby mu bylo navráceno, co ze svého investoval na společný majetek a povinnosti zaplatit to, co ze společného majetku bylo investováno na jeho ostatní majetek. Cílem zápočtů je vrátit zpět do společného majetku to, co bylo investováno na ostatní majetek jednoho či druhého z manželů. Soudní praxe dovodila, že při určení ceny věci pro účely vypořádání SJM se vychází z ceny věci v době vypořádání, avšak z jejího stavu v době zániku tohoto spoluvlastnictví. [2]

Navrhovatel tohoto řízení pak má povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Vzhledem k tomu, že se jedná o řízení čistě navrhované a nemůže být bez návrhu kteréhokoliv z manželů zahájeno, je zcela ovládáno zásadou dispozitivní. Navrhovatel je tak může vzít zpět, bez ohledu na souhlas soudu. [8]

„§ 150

(1) Dohoda o vypořádání společného jmění manželů musí mít písemnou formu. Jestliže do společného jmění manželů náleží též nemovitost, nabývá dohoda účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

(2) Práva věřitelů nesmí být dohodou manželů dotčena.

(3) Neprovede-li se vypořádání dohodou, provede je na návrh některého z manželů soud.

(4) Nedošlo-li do tří let od zániku společného jmění manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných.“ [6]

6.4.3 Vypořádání ze zákona

Může nastat situace, kdy se rozvedení manželé nejsou schopni dohodnout buďto na vypořádání SJM soudem anebo žádný z nich nepodá návrh na vypořádání SJM soudem, nastane po uplynutí doby tří let stav podle domněnky v § 150 odst. 4 ObčZ. (viz výše). Jedná se o domněnku nevyvratitelnou a nastává tak stav právní jistoty. Na nevyvratitelnost této domněnky nemá žádný vliv skutečnost, že jeden z manželů prokáže, že tvrzené vlastnictví druhým manželem se nezakládá na pravdě. O vyvratitelnou domněnku by se mohlo jednat pouze v případě, pokud by bylo možné, aby například u movitých věcí nabyt jejich vlastnictví ten, kdo je prokazatelně nemá v držení, a to nelze.

V tomto ustanovení je pak uvedeno, že u movitých věcí platí, že patří do vlastnictví toho, kdo je pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. Stejně jako

u movitých věcí, které nejsou ani jedním z rozvedených manželů užívány, tak i u nemovitostí platí, že se manželé po uplynutí doby tří let od právní moci rozsudku o rozvodu manželství stávají jejich ideálními spoluvlastníky, a to každý z jedné poloviny rozsahu tohoto majetku. Stejně se bude postupovat v případě jiných majetkových práv, pohledávek a závazků manželů, které během manželství náležely do SJM. [8]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VYLOUČENÍ VĚCI Z EXEKUCE

V prvních kapitolách praktické části své práce se budu zabývat problematikou vymáhání pohledávky věřitelem po dlužníkovi a jeho manželovi, ať už pohledávka vznikla před uzavřením manželství a tudíž vznikem SJM a nebo během manželství.

Ať už budoucí nebo již stávající manželé mají poměrně mnoho způsobů, jak se před možnými problémy souvisejícími s hrozbou podnikání jednoho z manželů, bránit. Avšak mnoho z nich se o tyto možnosti ochrany majetku svého a své rodiny začíná zajímat teprve tehdy, až když problém nastal a je velice obtížné a zdlouhavé to nějak řešit.

V následujících kapitolách se pokusím zachytit, rozebrat a navrhnout možná řešení těchto mnohdy složitých situací.

7.1 Rozhodnutí nejvyššího soudu

„Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miroslavy Jirmanové a soudců JUDr. Vladimíra Mikuška a JUDr. Pavla Krbka ve věci žalobce M. N., zastoupeného advokátem, proti žalované Z. S., zastoupené advokátkou, o vyloučení věci z exekuce, vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 15 C 228/2003, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě pobočky v Olomouci ze dne 18. 10. 2005, č.j. 40 Co 577/2005-87, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě pobočky v Olomouci ze dne 18. 10. 2005, č.j. 40 Co 577/2005-87, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.“ [29]

7.2 Odůvodnění krajského soudu

„Výše uvedeným rozhodnutím změnil krajský soud rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 25. 10. 2004, č.j. 15 C 228/2003-62 (jímž okresní soud v plném rozsahu vyhověl žalobě na vyloučení spoluvlastnických podílů z exekuce vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 46 Nc 4559/2003 ve prospěch žalované proti povinné M. N.), tak, že žalobu na vyloučení věci z exekuce v celém rozsahu zamítl. Krajský soud dospěl k závěru, že pokud za trvání manželství dojde ke zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, neznamená to zánik společného jmění manželů k věcem

ostatním, a výslovně se neztotožnil s právním názorem uvedeným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1476/2000, uveřejněném pod č. C 1120 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck. Ustanovení § 149 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů (dále jen *ObčZ.*), jednoznačně spojuje zánik společného jmění manželů se zánikem manželství anebo jinými skutečnostmi, jež hmotné právo jako důvod zániku společného jmění manželů přímo uvádí. Jelikož manželství žalobce a jeho manželky M. N. rozvedeno nebylo, nedošlo k zániku společného jmění k ostatním věcem, které tvoří vybavení společné domácnosti, tedy i nemovitostem, jež jsou předmětem řízení. Z tohoto důvodu se nemohla uplatnit fikce vypořádání vymezená v § 150 odst. 4 *ObčZ.*, neboť k zániku společného jmění manželů ohledně tohoto majetkového společenství nedošlo. Pokud majetkové společenství žalobce a povinné M. N. k předmětným nemovitostem trvá, není naplněno ustanovení § 267 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále jen *o.s.ř.*), neboť žalobce neprokázal, že mu k označenému podílu na nemovitostech svědčí právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí. “ [29]

7.3 Dovolání

„V dovolání jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) *o.s.ř.* namítá žalobce nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b) *o.s.ř.*). Je přesvědčen, že odvolací soud rozhodl v rozporu s judikaturou dovolacího soudu, konkrétně pak s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1476/2000, a rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004, na které v odůvodnění svého dovolání plně odkázal. Navrhl, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc byla vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení. [29]

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 3. 2005 (čl. II, bod 3. zákona č. 59/2005 Sb.).

Dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) *o.s.ř.* je důvodné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. “ [29]

„Podle § 148 odst. 1 ObčZ. soud může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti.

Podle § 148 odst. 2 ObčZ. na návrh některého z manželů soud zúží společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.“ [29]

„Podle § 149 odst. 4 ObčZ. v případech uvedených v § 143a odst. 1 ObčZ. a § 148 odst. 1 ObčZ. se použijí ustanovení § 149 odst. 2 a 3 ObčZ. obdobně.

Podle § 150 odst. 4 ObčZ. nedošlo-li do tří let od zániků společného jmění manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných.“ [29]

„S právním názorem odvolacího soudu, že rozhodnutím soudu o zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti podle § 148 odst. 2 ObčZ. nezaniká společné jmění manželů k věcem ostatním, se nelze ztotožnit. Rozhodnutím o zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti dochází k modifikaci rozsahu společného jmění účastníků, stanoveného v § 143 ObčZ., tedy k vyloučení věcí, které by jinak tvořily předmět jejich společného jmění, až na věci tvořící obvyklé vybavení jejich společné domácnosti, ze společného jmění účastníků. Z judikatury Nejvyššího soudu, která je konečně odvolacímu soudu známa, plyne, že došlo-li k zúžení společného jmění manželů na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti, došlo současně k zániku společného jmění manželů k ostatním věcem, které netvoří vybavení společné domácnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1476/2000, publikovaný pod č. C 1120 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck). Na tomto závěru Nejvyšší soud nemá co měnit. Věci, které byly takto ze společného jmění manželů vyloučeny, podléhají podle § 149 odst. 4 ObčZ.

vypořádání jako v případě zániku společného jmění manželů. Pokud po zániku společného jmění manželů k uvedeným věcem nenásledovalo do tří let jejich vypořádání dohodou nebo nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu, platí podle § 150 odst. 4 ObčZ. ohledně nemovitých věcí nevyvratitelná domněnka vzniku podílového spoluvlastnictví.“ [29]

„Jelikož dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta první, o.s.ř.).

Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud v dalším řízení závazný (§ 243d odst. 1, část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o.s.ř.).“ [29]

7.4 Zhodnocení

V tomto případě, kdy se vedl soudní spor o vyloučení věci z exekuce, šlo především o to, aby ze SJM manželů, které již bylo zúženo, byly vyloučeny další věci, na kterých by byla provedena exekuce, a to na nemovitosti, jež byly předmětem řízení.

Okresní soud v Olomouci rozhodl ve věci sporu na vyloučení spoluvlastnických podílů z exekuce ze dne 25.10.2004, č.j. 15 C 228/2003-62 ve prospěch žalované proti povinné M.S.. Avšak krajský soud následně rozhodnutí okresního soudu v Olomouci zrušil s odůvodněním, že pokud za trvání manželství dojde k zúžení SJM až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, neznamená to zánik SJM k věcem ostatním, a výslovně se neztotožnil s právním názorem uvedeným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2002, sp. Zn. 22 Cdo 1476/2000. Toto soudní rozhodnutí soudu říká, že pokud po zániku SJM k uvedeným věcem nenásledovalo jejich vypořádání ve smyslu § 149 a § 150 ObčZ. tj. dohodou, rozhodnutím soudu nebo nastoupením fikce vzniku podílového spoluvlastnictví, platí ohledně těchto věcí režim SJM. každý manžel je vlastníkem dané věci, přičemž má manžel omezené vlastnické právo stejným vlastnickým právem druhého manžela.

Krajský soud odůvodnil své rozhodnutí také tím, že manželství žalobce a jeho manželky rozvedeno nebylo, tudíž nemohlo dojít k zániku společného jmění k ostatním věcem, které netvoří obvyklé vybavení domácností, tedy i nemovitostem, jež byly předmětem tohoto

řízení. Žalobce navíc neprokázal, že mu k označenému podílu na nemovitostech svědčí právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí.

Krajský soud, který žalobu na vyloučení věci z exekuce zamítl v celém rozsahu, vycházel z ustanovení § 149 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb, avšak si tuto právní úpravu nesprávně vyložil a proto Nejvyšší soud toto rozhodnutí oprávněně zrušil a navrátil věc zpět odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Pokud se totiž manželé dohodnou nebo soud rozhodne o zúžení SJM, až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti, dochází tímto k modifikaci rozsahu společného jmění účastníků, které přesněji upravuje § 143 ObčZ. Touto modifikací tak dochází k vyloučení věcí, které by za normálních okolností tvořily předmět SJM. To znamená, že pokud již došlo k zúžení SJM na věci tvořící obvyklé vybavení domácností, došlo také k zániku SJM k ostatním věcem, které netvoří vybavení společné domácnosti.

A protože Nejvyšší soud již v podobné situaci učinil rozhodnutí dne 27.3.2002, sp. Zn. 22 Cdo 1476/2000, tak soud na tomto rozhodnutí neměl důvod co měnit.

Manželé, kteří takto zúží své SJM na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, musí tyto věci podle § 149 odst. 4 ObčZ. vypořádat stejně, jak by tomu bylo v případě zániku SJM. manželé tak musí učinit nejpozději do 3 let od zániku SJM, a to buďto dohodou nebo podáním návrhu na vypořádání SJM soudem. Pokud tak není učiněno, platí podle § 150 odst. 4 ObčZ. ohledně nemovitých věcí nevyvratitelná domněnka vzniku podílového spoluvlastnictví a práva manželů na vlastnictví nemovitosti mají oba dva manželé naprosto stejné. Totéž platí i u ostatních majetkových práv, pohledávek a závazcích manželů.

Zde vyvstává otázka, jestli by nebylo efektivnější, kdyby se stávající právní norma aktualizovala a doplnila, aby byl její výklad přesnější a tudíž nedocházelo ke špatným výkladům ze strany soudů, žalobců i žalovaných.

Nejvyšší soud v této věci rozhodl jasně, ale z důvodů nepřesného vyložení krajským soudem došlo ke zbytečným průtahům řízení. Pokud by byla stávající právní norma ve svém znění jasnější, zabránilo by to tak možným budoucím problémům a průtahům spojených s řešením sporů o vypořádání SJM a s tím související spory.

8 VYMAHATELNÁ POHLEDÁVKA A SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

Níže uvedený příklad (rozhodnutí soudu) poukazuje na dřívější nedokonalou ochranu věřitele proti dlužníkovi na základě zákona o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů, který byl zrušen zákonem č. 91/1998 Sb., kdy byl zaveden institut společného jmění manželů. Tento novelizovaný zákon teď mnohem lépe chrání věřitele, který měl dříve menší šanci na uspokojení své pohledávky.

Věřitel vymáhající svou pohledávku, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, má právo ji vymoci i z majetku patřícího původně do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka; i v těchto případech je však v řízení o výkon rozhodnutí věcně (pasivně) legitimován manžel dlužníka, nikoliv povinný z exekučního titulu. Vznik pohledávky za dobu trvání manželství, tj. splnění podmínky potřebné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje; soud vychází z návrhu či z jiných tvrzení oprávněného, popř. z toho, co jinak vyšlo najevo. [20]

8.1 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky

„Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 3531/2006, ze dne 24.6.2008

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci výkonu rozhodnutí oprávněné Okresní správy sociálního zabezpečení L., proti povinnému J. S., zastoupenému advokátem, za účasti manželky povinného I. S., pro 3.444.439,- Kč, zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech, vedené u Okresního soudu v Lounech pod sp. zn. 2 E 769/2005, o dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 7. 2006, č.j. 9 Co 827/2005-35, tak, že usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 7. 2006, č.j. 9 Co 827/2005-35, a usnesení Okresního soudu v Lounech ze dne 19. 8. 2005, č.j. 2 E 769/2005-19, se ruší a věc se okresnímu soudu vrací k dalšímu řízení.“ [20]

8.1.1 Odůvodnění

„Výše uvedeným rozhodnutím krajský soud potvrdil usnesení ze dne 19. 8. 2005, č.j. 2 E 769/2005-19, kterým Okresní soud v Lounech nařídil podle výkazů nedoplatků oprávněné ze dne 17. 8. 1995, ze dne 9. 4. 1997, ze dne 9. 7. 1997, ze dne 17. 11. 1997, ze dne 31. 12. 1997, a podle platebních výměrů oprávněné ze dne 19. 8. 2002, ze dne 28. 5. 2003, ze dne 3. 6. 2004, k vydobytí pohledávky 3.444.439,- Kč výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva k označeným nemovitostem. Odvolací soud měl podmínky pro nařízení výkonu rozhodnutí podle § 338b a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“), za splněny. Uvedl, že právní úprava účinná před i po 1. 8. 1998 nevylučuje uspokojení pohledávky věřitele za jedním z manželů z jejich společného majetku, a proto „není důvod, aby ve výkonu rozhodnutí nebyl postižen jeho majetek, který je s dlužníkem společný tím, že tvoří jejich společné jmění.“ Měl-li věřitel v době před uzavřením dohody právo domáhat se uspokojení své pohledávky za povinným i ze společného majetku povinného a jeho manželky, zůstává toto právo zachováno i po vypořádání; oprávněná se tak může domoci cestou výkonu rozhodnutí uspokojení pohledávky za povinným i z majetku, který podle dohody o vypořádání připadl jeho manželce.“ [20]

8.2 Rozhodnutí odvolacího soudu

„Rozhodnutí odvolacího soudu napadl povinný dovoláním, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a důvody spatřuje v § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Zásadní právní význam rozhodnutí spatřuje v tom, že výkonem rozhodnutí je postihován majetek třetí osoby – jeho manželky I. S., která se dohodou o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví stala výlučnou vlastnící nemovitostí (právní účinky vkladu nastaly 3. 6. 1997). V řízení nebylo prokázáno, že nemovitosti v době podání návrhu byly součástí jejich společného jmění. Odvolacímu soudu vytyká, že závěr o zachování práva věřitele domáhat se uspokojení pohledávky za povinným i z majetku patřícího do společného jmění i poté, co bylo vypořádáno dohodou, řádně nezdůvodnil, a že se nevypořádal s otázkou vzniku pohledávek, přestože z návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí vyplývá, že pouze dvě pohledávky vznikly před zrušením bezpodílového spoluvlastnictví. Povinný navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.“ [20]

„V projednávané věci ze spisu vyplývá, že řízení o výkon rozhodnutí bylo zahájeno 6. 6. 2005 (§ 82 odst. 1, § 254 odst. 1 o.s.ř.). V návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí oprávněná tvrdila, že „povinný ... nevlastní žádné nemovitosti,“ ale do vypořádání dohodou ze dne 21. 5. 1997 (účinky vkladu do katastru nemovitostí nastaly 3. 6. 1997), již se jejich výlučnou vlastníci stala manželka povinného, byly nemovitosti předmětem bezpodílového spoluvlastnictví povinného a I. S. K návrhu oprávněná připojila výpis z listu vlastnictví pro katastrální území a obec P., kde v části A je zapsána jako výlučná vlastnice I. S., v části B jsou zapsány nemovitosti, jejichž postižení výkonem rozhodnutí je navrhováno [stavební parcela č. 51/1 (zastavěná plocha a nádvoří s objektem bydlení), stavební parcela č. 52 (zastavěná plocha a nádvoří se zemědělskými stavbami bez čísla popisného /evidenčního/), parcely č. 198/4, 199/1 a 199/4 (zahrady)], v části E je jako nabývací titul zapsána výše uvedená dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů.“ [20]

„Oprávněná v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nejenže netvrdila, že nemovitosti, k nimž navrhuje zřídit soudcovské zástavní právo, jsou součástí společného jmění manželů, nebo že je třeba je za součást společného jmění manželů ve smyslu 262a odst. 1 o.s.ř. považovat, nýbrž – naopak – výslovně uvedla (a výpisem z katastru nemovitostí doložila), že nemovitosti byly předmětem bezpodílového spoluvlastnictví do 3. 6. 1997; poté se jejich výlučnou vlastníci na základě dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 21. 5. 1997 stala manželka povinného. Lze uzavřít, že již z návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí a předložených listin vyplývá, že výkonem rozhodnutí mají být postiženy nemovitosti, které nejsou ve výlučném vlastnictví povinného, ani ve společném jmění povinného a jeho manželky, ani je nelze považovat za majetek patřící do společného jmění ve smyslu ustanovení § 262a odst. 1 o.s.ř.“ [20]

„K názoru odvolacího soudu, že právo věřitele na uspokojení pohledávky z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví (společného jmění) manželů je zachováno i poté, co bezpodílové spoluvlastnictví (společné jmění) vypořádali manželé dohodou, je třeba uvést následující.

Podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 7. 1998, mohl věřitel odporovat každému právnímu úkonu dlužníka, kterým se zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky a který dlužník učinil v úmyslu zkrátit své věřitele; takovým práv-

ním úkonem mohla být i dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, protože po jejím uzavření nebo, týká-li se nemovitosti, po její účinnosti, nemohl věřitel dosáhnout (bez pomoci odpůřčí žaloby) uspokojení své pohledávky z majetku, který připadl manželu (bývalému manželu) dlužníka. Na základě (pravomocného) rozsudku, kterým soud určil, že dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví je vůči věřiteli neúčinná (§ 42a cit. zákona), se věřitel mohl na základě exekučního titulu vydaného proti dlužníku (jednomu z manželů) domáhat nařízení výkonu rozhodnutí postižením toho, co odporovanou dohodou ušlo z jeho majetku, a to nikoliv vůči dlužníku, ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn (tj. druhému manželu).“ [20]

Nesprávného právního posouzení se oproti tomu odvolací soud nedopustil, pokud se nezaobíral otázkou vzniku závazků, jejichž vymáhání je navrhováno. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002, vysvětlil, že v řízení, jež rozhodnutí o nařízení výkonu předchází, se takovou skutečností nelze zabývat. Jinak řečeno, vznik pohledávky za dobu trvání manželství (a nikoli, jak nesprávně uvažuje dovolatel, za trvání bezpodílového spoluvlastnictví manželů), tj. splnění podmínky potřebné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje; soud opět vychází z návrhu či z jiných tvrzení oprávněného, popř. z toho, co jinak vyšlo najevo.

8.3 Zhodnocení

V tomto případě budu používat také termín BSM, neboť v době uzavření manželství a vzniku závazku byl tento institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů v platnosti.

Tento případ, vystihuje přesně situaci, kdy má jeden z manželů určité závazky vůči věřiteli a aby nebyl poškozen majetek v SJM (dříve BSM) a tudíž nebyla ohrožena jeho rodina, rozhodne se k uzavření dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví. A tudíž převede veškerý (většinový) majetek do vlastnictví druhého manžela. Tato dohoda musí být notářsky ověřena, jinak není platná. Při převodu nemovitostí se bere jako platné datum, datum zapsání nemovitosti do katastru.

Jak je patrné z §42a ObčZ., věřitel se může domáhat svého práva, aby dlužník splatil své závazky, i když má se svým manželem uzavřenou dohodu o vypořádání SJM. Věřitel totiž

může odporovat s tím, že dlužník v posledních třech letech uzavřel tuto dohodu za účelem zkrátit své věřitele.

V případě, že věřitel dosáhnul pozitivního rozsudku při odporu vůči určitému právnímu úkonu dlužníka, může dlužník požadovat uspokojení své pohledávky nejen z majetku dlužníka, ale také z majetku druhého manžela.

U SJM tedy platí, že pokud měl věřitel v době před uzavřením dohody právo domáhat se uspokojení své pohledávky za manželem dlužníkem i ze SJM, toto právo zůstává i nadále nezměněno i po návrhu na zúžení, či vypořádání SJM a jeho následném vypořádání. A to především z důvodů ochrany věřitele, který by jinak byl krácen na své pohledávce za manželem dlužníkem. Proto má věřitel možnost uspokojit se na majetku povinného, ale i z majetku, který dle dohody o vypořádání připadl jeho manželce.

Zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, v rámci institutu společného jmění manželů poskytl věřitelům, jejichž práva byla dotčena dohodou o vypořádání společného jmění manželů, zvýšenou ochranu. Ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění účinném od 1. 8. 1998, zásah do práv věřitelů má za následek bez dalšího (tedy bez nutnosti domáhat se vyslovení právní neúčinnosti soudem podle § 42a obč. zák.) neúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů. Věřitel vymahatelné pohledávky, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, má právo ji vymoci i z majetku patřícího (původně) do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka; i v těchto případech je však v řízení o výkon rozhodnutí věcně (pasivně) legitimován manžel dlužníka, nikoliv povinný z exekučního titulu. Uvedené ustanovení bylo zařazeno do občanského zákoníku až s účinností od 1. 8. 1998 a na práva a povinnosti vzniklé z dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví povinného a jeho manželky je nelze aplikovat. [20]

Povinný v tomto případě oprávněně napadl rozhodnutí odvolacího soudu tím, že výkonem rozhodnutí je postihován majetek třetí osoby – jeho manželky, která se stala 3.6.1997 výlučnou vlastnící nemovitostí na základě dohody o vypořádání BSM. Povinný tak žádal, aby výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva k výše zmíněným nemovitostem byl zrušen. Manželka povinného potvrdila, že dnem vkladu do katastru nemovitostí, a to dnem 3.6.1997, se stala výlučnou vlastnící nemovitostí, které byly předmětem sporu.

Toto své tvrzení potvrdila výpisem z katastru nemovitostí, které soudu předložila a výslovně uvedla, že do 3.6.1997 byly nemovitosti předmětem BSM, avšak poté se na základě dohody o vypořádání ze dne 21.5.1997 stala jejich výlučnou vlastnící.

Z tohoto jasně vyplývá, že nemovitosti, které byly předmětem sporu, nebyly ve výlučném vlastnictví povinného, ani ve SJM.

Věřitel udělal chybu tím, že včas neodporoval proti dohodě o vypořádání BSM, která tímto zkrátila majetek, ze kterého by svou pohledávku mohl uspokojit.

Tady se musím naprosto přiklonit k novelizaci dřívějšího znění zákona, který nedostatečně chránil věřitele proti dlužníkovi, kdy věřitel mohl uplatnit svou pohledávku pouze na manželu dlužníkovi a ne na majetku, který byl převeden dohodou o vypořádání BSM na druhého manžela.

9 DALŠÍ MOŽNÉ PROBLÉMY PŘI VYPOŘÁDÁNÍ SJM

Na uvedených příkladech je patrné, že největší hrozba pro společné jmění manželů je podnikání jednoho či druhého manžela. Především v tom případě, kdy na začátku manželství nepodnikli žádné kroky, které by upravovaly rozsah jejich budoucího společného jmění manželů. Lidé si neuvědomují, že podnikáním mohou ohrozit nejen majetek svůj, ale především majetek rodiny. Neboť při uzavření manželství tvoří společné jmění manželů nejen jejich majetek, ale i závazky, které sebou podnikání přináší a tudíž za něho oba dva manželé ručí bez rozdílu. Proto by se podnikající manžel měl zajímat o možné ochrany svého budoucího partnera a své rodiny mnohem dříve, než bude na takové rozhodnutí a právní kroky pozdě.

Jak již bylo zmíněno výše v mé bakalářské práci, platí, že vypořádání společných závazků manželů nesmí zasahovat do práv a povinností třetích osob, které nejsou účastníky řízení o vypořádání SJM. Jedná se především o práva věřitele, kterého se dohoda o vypořádání mezi manžely dotýká právě tehdy, kdy dlužník vypořádává majetek se svým manželem, a tudíž dochází ke zmenšení majetku dlužníka, ze kterého by věřitel uspokojil svou pohledávku. Dřívější znění zákona o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů v dostatečné míře nechránilo věřitele před možnými problémy při vymáhání pohledávky po podnikajícím manželovi, který měl nevyřešené závazky. Avšak novelizace zákona z roku 1998 již věřitele před možnými problémy související s manželem, a jeho snaze vyhnout se splacení dluhu, chrání. Zákonný zákaz míří především na možné případy, ve kterých hrozí, že rozhodující část společného jmění manželů připadne pouze tomu z nich, který není dlužníkem, a tudíž by byl věřitel ochuzen a svou pohledávku by neměl z čeho vymáhat. Pokud ovšem tato situace s nesplacenými dluhy podnikajícího manžela nenastane, zákon nezakazuje nerovnoměrné rozdělení majetku mezi manžely, neboť neexistují závazky vůči třetí osobě.

Nynější zákonná úprava nabízí spousty možností, jak upravit majetkové vztahy mezi manžely, které jim poskytnou právní ochranu v případě možných budoucích problémů z podnikání manžela.

Především se jedná o smlouvu o zúžení majetku, která může upravovat jak stávající majetkové vztahy manželů, tak vztahy vzniklé k majetku nabytému v budoucnu. Tato smlouva musí být notářsky ověřena, jinak je neplatná. Toto právní zúžení SJM je cesta jak ochránit rodinu a nepodnikajícího manžela před možnou exekucí či konkurzem.

Dalším možným typem smlouvy je předmanželská smlouva, která dává budoucím manželům možnost uzavřít smlouvu, aby bylo hned od počátku manželství mezi manželi vyjasněno jejich vlastnické právo k jednotlivým majetkovým hodnotám, popřípadě také užívání a správa těchto hodnot. V předmanželské smlouvě ovšem není možné upravit budoucí vyživovací povinnost k potomkům manželů nebo druhému manželovi, ani upravit péči o potomky a styk s nimi. Dále samozřejmě nemůže být v této smlouvě upraveno odstupné v případě, že jeden z manželů například nevěrou zapříčiní rozpad manželství. [8]

Ve smlouvě může být seznam věcí, kterých se zúžení bude týkat, uveden obecně, anebo zde bude seznam konkrétních věcí a majetku, které si manželé chtějí rozdělit.

Tyto smlouvy můžou také uzavřít osoby, které se pro manželství nerozhodly hned, ale počítají s ním v budoucnosti a smlouva tak nabyde účinnosti teprve dnem uzavření manželství.

Pokud by ovšem jeden manžel bez souhlasu toho druhého chtěl zúžit SJM ze závažných důvodů, může podat návrh na zúžení SJM soudem, kdy soud je povinen v této věci rozhodnout. Podrobněji k tomuto druhu zúžení jsem se věnoval v kapitole 5.1.6 Soudním rozhodnutím. Ovšem podat návrh na zúžení SJM soudem může také podat ten, kdo je původcem závažných důvodů, které ohrožují majetek rodiny. Soud vždy musí zúžit SJM tak, že v SJM budou nadále jen věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti.

Manželé mohou však také uzavřít smlouvu o rozšíření SJM, ke které může dojít v případě, že manželé nemají nijak zúžené SJM s ohledem na budoucí majetek nabytý během manželství. K faktickému rozšíření majetku může dojít tedy, když jeden nebo oba manželé podnikají a tudíž do SJM bude patřit zisk z podnikání, výrobky na skladě, získané dotace.

Pokud se ovšem bude jednat o věci nemovitého charakteru, ať už ve smlouvě o zúžení nebo rozšíření, jako den nabytí právní moci se bere den zapsání změny do katastru nemovitostí. Na to musí brát manželé ohled, neboť bez zápisu v katastru nemovitostí je převod majetku neplatný.

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že způsobů, které upravují majetkové vztahy manželů, je hned několik. Budoucí i stávající manželé by tedy neměli podcenit fakt, že mohou svými podnikatelskými aktivitami ohrozit majetek rodiny.

10 STATISTICKÉ INFORMACE

V této kapitole se budu zabývat analýzou statistických informací, souvisejících s problematikou rozvodovosti manželství a s tím souvisejícím zúžením, zrušením či vypořádáním společného jmění manželů. Velice zajímavé jsou tabulky a grafy znázorňující celkové rozvody bezdětných manželství a manželství s dětmi, ale také v další kapitole např. sledovat délku řešení jednotlivých případů v ČR.

10.1 Přehled počtu rozvodů v ČR

V následující tabulce jsem zachytil vývoj počtu rozvodů v časovém rozmezí mezi obdobími 2001 – 2009. V tabulce jsou znázorněny počty návrhů rozvodů, počet povolených rozvodů soudy jak v čísle, tak v procentuálním znázornění. A také počet rozvedených manželství s nezletilými dětmi, opět jak v absolutním čísle, tak v procentuálním znázornění.

	Počet návrhů	Povoleno rozvodů	V %	Rozvedená manželství s nezletilými dětmi	V %
2001	36694	31586	86,1	20549	65,1
2002	36665	31758	86,6	20412	64,3
2003	37781	32824	86,9	20705	63,1
2004	37934	33060	87,2	20805	62,9
2005	35698	31288	87,6	19210	61,4
2006	35683	31415	88,0	19003	60,5
2007	35945	31129	86,6	18408	59,1
2008	35827	31300	87,4	18196	58,1
2009	32374	29148	80,0	16861	57,8

Tabulka 1 – Počet rozvodů v čase [28]

Jak je z tabulky výše zřejmé, vývoj návrhů na rozvod se během posledních 10 let pohyboval nad hranicí kolem 35 tis., avšak v roce 2009 jeho počet klesl na druhou nejnižší hranici

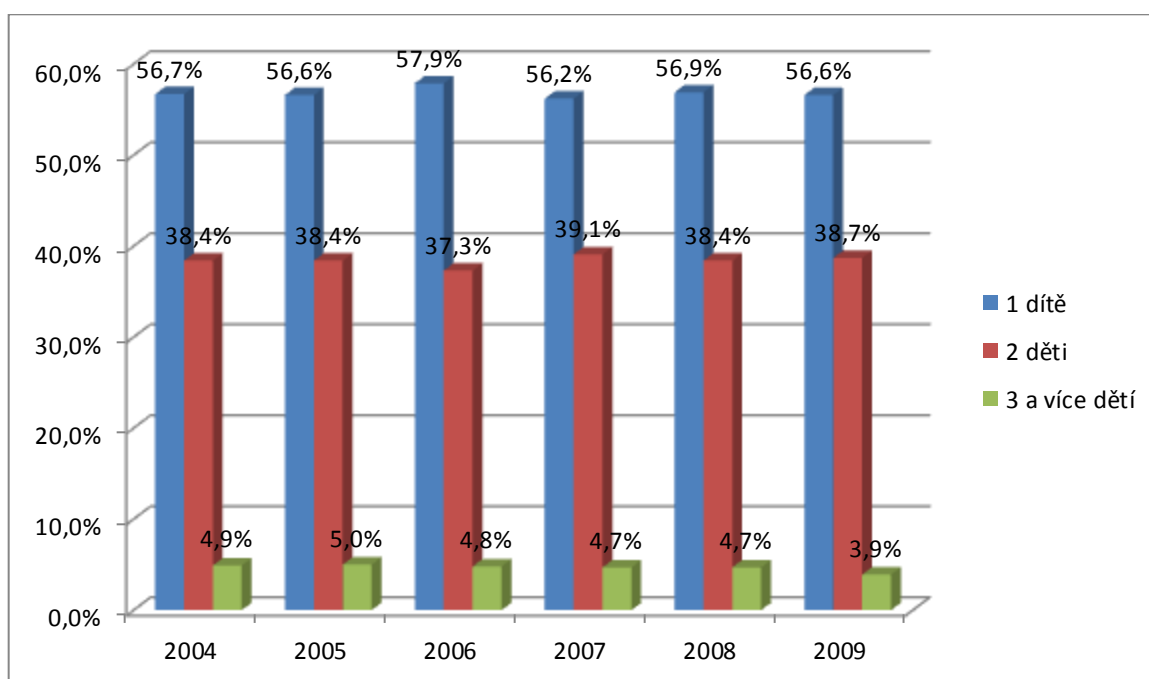
od roku 1981. První místo s nejméně žádostí o rozvod, drží rok 1999, kdy bylo zaznamenáno 29610 návrhů na rozvod.

Z tabulky je možné také vyčíst jak číselné, tak procentuální vyjádření počtu manželství s nezletilými dětmi. Je viditelné, že nadpoloviční většina rozvedených manželství se rozvádí s jedním nebo více dětmi. K tomuto faktu jsem připojil další graf, který znázorňuje procentuální hodnoty rozvedených manželství podle počtu dětí.

Nejvíce se rozvádějí manželství s jedním dítětem, nejméně však se třemi a více dětmi.

Podle Českého statistického úřadu se manželství v průměru rozpadají po 12 letech manželství, možná právě proto je nadpoloviční většina rozvedených manželství s dětmi, kde převládá rozvod manželů s jedním dítětem.

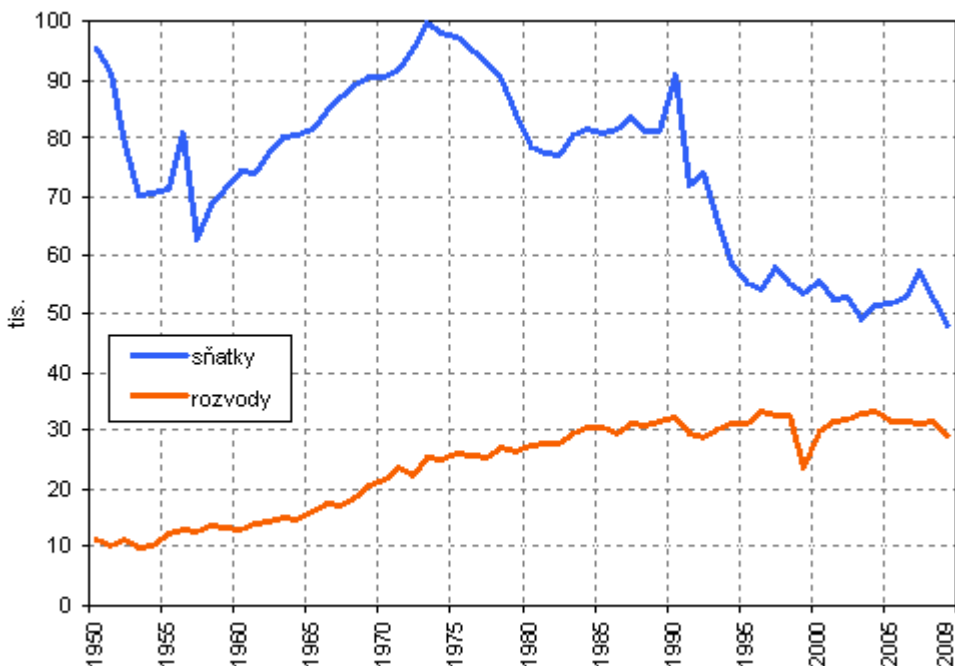
Lidé by se měli velice dobře rozmyslet, s kým do manželství vstupují a jestli o tento svazek mají opravdu zájem. Většina lidí si neuvědomuje závažnost tohoto právního aktu, mají za to, že s uzavřením sňatku se jejich dosavadní život nezmění. Ale opak je pravdou. S uzavřením manželství je spojena velká zodpovědnost, kdy svým konáním neovlivňujeme jen sebe, ale své nejbližší. S tím je také spojené stresující období nejen pro oba manžely v době rozvodu, který ve většině případů nemá hladký průběh, ale především pro jejich potomky, kteří jsou vystaveni obrovskému tlaku.

Graf 1 - Rozvedená manželství s dětmi [28]

Jak je zřejmé z grafu níže, sňatkovost je na nejnižší hranici od roku 1950, avšak rozvodovost se drží téměř ve stejné výši od roku 1980. Mám za to, že důvodem snižování sňatkovosti jsou především nové trendy mezi mladými lidmi, kteří dnes dávají přednost vzdělání, kariéře a cestování před uzavíráním manželství. Avšak i nadále přetrvává fakt, že rozvodovost manželství je téměř 50%, což je každé druhé manželství uzavřené v ČR.

Graf 2 – Sňatky a rozvody v letech 1950 – 2009 [21]

10.2 Přehled pravomocných soudních rozhodnutí podle druhu sporů

Následující příložená tabulka znázorňuje počet zrušených SJM soudem a vypořádaných SJM po ukončení manželství. Do roku 1998, přesněji řečeno do 1. 9. 1998, kdy byl přijat v platnost institut společného jmění manželů, bylo možné z vlastní iniciativy mezi manžely, na žádost, zrušit BSM. Avšak institut společného jmění manželů to již neumožňuje. Proto SJM manželů může nyní zrušit pouze soud a to v situacích, které jsou podrobněji popsány výše v mé práci, a to v kapitole 6.2 Zánik SJM bez vazby na zánik manželství.

Jsou to především situace, kdy je na jednoho z podnikajících manželů vyhlášen konkurz (insolvenční řízení), neboť manžel (podnikatel) nebyl schopen plnit své závazky. Další

situace, při které může soud zrušit SJM je, když je spáchán trestný čin a dojde tudíž k propadnutí majetku.

	Zrušení SJM za trvání manželství	Zúžení SJM	Vypořádání SJM po zániku manželství
2001	507	506	1845
2002	421	421	1692
2003	401	397	1759
2004	415	412	1991
2005	428	428	1934
2006	572	572	2082
2007	615	617	2020
2008	614	616	2055
2009	589	593	1930

Tabulka 2 – Zrušení, zúžení a vypořádání SJM v čase [28]

Druhý sloupec tabulky znázorňuje počet spisů řešených soudy ve věci zúžení SJM mezi manžely.

Zúžením zákonného rozsahu SJM se rozumí, že majetek a závazky, jenž by jinak tvořil předmět společného jmění, se smlouvou uzavřenou manžely z jeho předmětu vyjímá a zůstává ve vlastnictví (věřitelství) každého z manželů. [2]

Co se týče třetího sloupce tabulky, jedná se o množství spisů, které byly řešeny soudy na území ČR v období mezi lety 2001 – 2008. Blíže k vypořádání majetku jsem se zabýval v kapitole 6.4.2 Vypořádání soudem. Jak je z čísel patrné, dlouhodobá tendence řešení vypořádání manželství soudy se pohybuje okolo hodnoty 2000 a dá se předpokládat, že u této hodnoty zůstane i nadále.

10.3 Počet spisů podle druhů sporů v jednotlivých krajích

Následující tabulka zobrazuje počet spisů podle jednotlivých druhů sporů, a to zúžení SJM, zrušení SJM a vypořádání SJM po zániku manželství, v jednotlivých krajích roku 2009.

Je potřeba upozornit také na to, že v tabulce jsou uvedeny kraje před jejich reorganizací, tudíž údaje krajů nových jsou v tabulce zahrnuty v krajích před jejich rozšířením, tedy v krajích, do kterých dříve patřily (např. Zlínský kraj v kraji JM, apod.).

Z údajů je patrné, že bylo mnohem více spisů ve věci vypořádání SJM po zániku manželství než zúžení a zrušení SJM, avšak výjimkou je severočeský kraj, kde je naopak více zúžení než vypořádání SJM.

Pokud jde o zúžení SJM, nejvíce spisů bylo roku 2009 v kraji severočeském, kde byl počet spisů čtyři krát větší než v kraji východočeském, kde bylo v této oblasti sporů nejméně spisů ze všech krajů ČR. Měl jsem za to, že důvodem bude vysoký podíl podnikatelů v oblasti severočeského kraje, to je zčásti pravda, neboť Liberecký kraj je s počtem 226,29 podnikatelů na 1000 obyvatel, druhým nejsilnějším krajem v této oblasti sledování. Avšak kraj Ústecký, je na třetí nejhorší příčce v tomto sledování, a to se 174,36 podnikateli na 1000 obyvatel. Je tedy pravděpodobné, že většina zúžení je v Libereckém kraji především z důvodu ochrany druhého manžela a rodiny, kvůli možnému ohrožení z hlediska podnikatelských hrozeb.

Ve věci zrušení SJM za trvání manželství bylo v roce 2009 nejméně spisů v krajích jihočeském a Pražském. Zatímco největší počet těchto spisů měly kraje středočeský a jihomoravský.

	Praha	Stř.Č	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM
Zúžení SJM	157	94	92	115	324	80	176	98
Zrušení SJM	69	197	55	94	115	138	181	137
Vypořádání SJM po zániku manželství	196	265	142	158	223	237	346	365

Tabulka 3 – Počet spisů v krajích roku 2009 [28]

K bodu vypořádání SJM po zániku manželství přikládám ještě jednu tabulku navíc, která zachycuje průběh řešení počtu spisů v krajích během let 2002 – 2008.

	Praha	Stř.Č	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
2002	181	183	121	139	199	208	343	318	1692
2003	146	177	123	144	213	232	381	343	1759
2004	182	259	162	191	227	226	374	370	1991
2005	174	265	149	186	204	235	360	361	1934
2006	184	245	155	184	237	254	413	410	2082
2007	193	261	121	164	240	261	392	288	2020
2008	216	270	128	163	241	232	433	372	2055

Tabulka 4 – Vypořádání SJM po zániku manželství v čase [22, 23, 24, 25, 26, 27, 28]

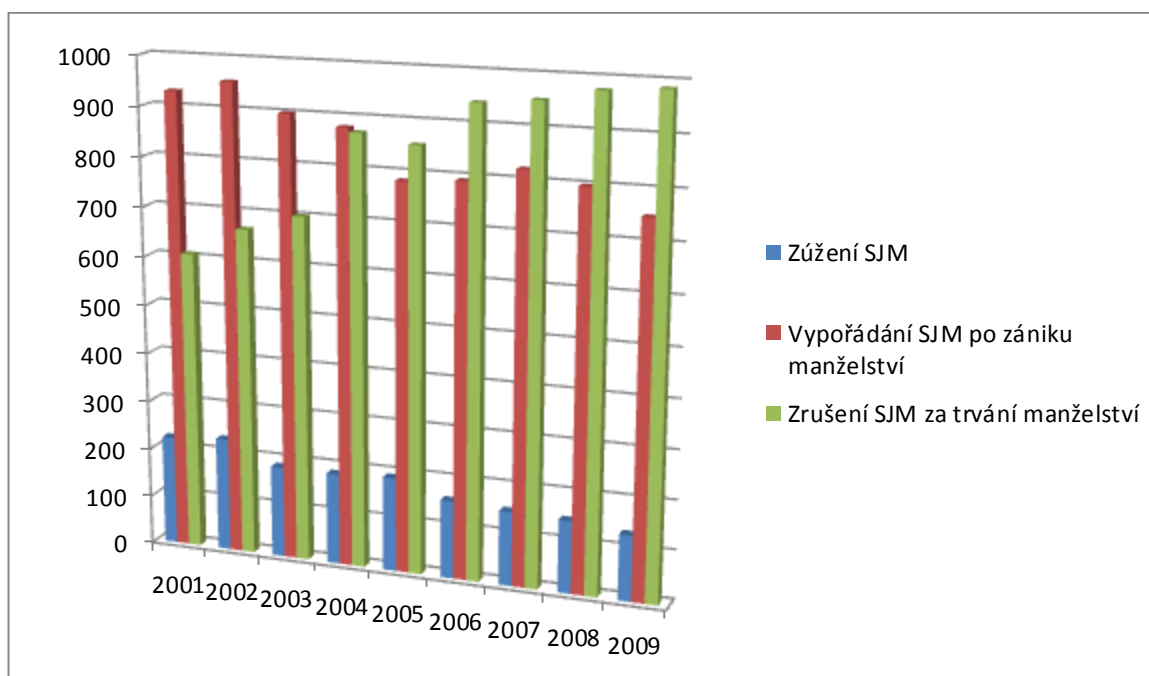
Výše uvedená tabulka zachycuje počet spisů ve věci vypořádání SJM po zániku manželství v čase. Z údajů je patrné, že mezi kraje s největším počtem spisů jsou kraje jihomoravský a severomoravský. Hlavní věc, na kterou bych chtěl upozornit v souvislosti s touto tabulkou je stále se zvyšující trend počtu vypořádání. Pokud vezmeme v potaz Českou republiku jako celek, roku 2002 bylo vypořádání celkem 1692, zatímco roku 2008 jich bylo téměř o 400 více a to 2055 spisů celkem. Je vidět, že lidé řeší rozvod manželství a s ním spojené vypořádání SJM stále více přes soudy, kdy nejsou schopni se dohodnout navzájem mezi sebou na rozdělení majetku. V porovnání s celkovým počtem rozvodů to je ovšem malé procento pohybující se něco přes 6,5 %.

V 72,1 % jde o první rozvod mezi manžely a z celkového počtu rozvodů, iniciovaly 65% rozvodů ženy.

10.4 Průměrná délka řízení ode dne nápadu do dne právní moci podle druhu věci sporu

Následující kapitola je věnována grafickému a tabulkovému znázornění vývoje délky řízení, která se počítá ode dne nápadu do dne právní moci, v již dříve rozebraných druzích věcí sporů, a to zúžení, zrušení a vypořádání SJM.

Je zde zachycen vývoj řešení těchto sporů od roku 2001 do roku 2009.

Graf 3 – Průměrný počet dní podle druhů sporů [22, 23, 24, 25, 26, 27, 28]

Nejrychleji vyřízené jsou spisy týkající se zúžení SJM, které je v roce 2009 bylo na nejnižší hranici od roku 2001. Návrh o zúžení SJM se řídí podle § 148 odst. 1 ObčZ. (viz výše). Soud musí vždy zúžit SJM tak, že ho nadále budou tvořit věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti.

Největší skok v době řešení sporu od roku 2001 zažívá zrušení SJM za trvání manželství, kdy se průměrný počet dní pohybuje pod hranicí 1000 dní ode dne návrhu do dne nabytí právní moci. Na rozdíl od zrušení však klesá průměrný počet dní potřebný na vyřešení vypořádání SJM po zániku manželství, který od roku 2001 klesl o téměř 200 dní v průměru.

Následující tabulka znázorňuje, v jakém časovém rozmezí a jak velkém objemu spisů, během let 2002 – 2009 jsou spisy ve věci vypořádání SJM vyřešeny.

Během prvního měsíce je vyřešena zanedbatelná část spisů, neboť na vypořádání SJM po zániku manželství je potřeba více času. Tento druh sporu je mnohdy velice zdoluhavý a to především z důvodu záměrného protahování jednou či druhou stranou. Dokazování je dalším faktorem, který má za následek dlouhé trvání sporu. V průběhu let se téměř nic nezměnilo a většina spisů je řešena déle než dva roky ode dne nápadu. Musím ovšem zmínit, že spisů které jsou řešeny déle než dva roky během sledovaných let ubývá a přibývá spisů vyřešených během 6 – 24 měsíců ode dne nápadu. Snad tento trend bude nadále pokračovat a soudní průtahy tak budou co nejmenší.

	< 1 M.	1–2M.	2-3M.	3-4M.	4-5M.	5-6M.	6-12M.	1-2R.	>2 R.
2002	0	27	41	52	52	57	271	382	810
2003	1	36	53	74	64	62	299	434	736
2004	7	44	60	63	70	86	396	472	793
2005	7	48	75	82	76	83	409	464	690
2006	5	44	62	98	82	69	407	532	783
2007	3	25	67	70	63	78	400	517	797
2008	5	38	62	70	82	89	421	526	762
2009	9	33	53	100	83	81	412	518	643

Tabulka 5 – Délka řešení spisů vypořádání SJM v čase [22, 23, 24, 25, 26, 27, 28]

11 NÁVRH ZLEPŠENÍ

Na začátku své práce jsem si stanovil, že se pokusím rozebrat a najít možná řešení, která by mohla být zlepšena novelizací zákona. Je velice obtížné nalézt možné problémy vyskytující se ve skutečnosti při řešení sporů mezi manžely, neboť bez právní praxe nemám potřebné zkušenosti, abych mohl navrhnout určitá zlepšení. Přesto jsem se pokusil zmínit pár věcí, které by ve věci SJM a podnikání mohla být zlepšena.

11.1 Udělení souhlasu k použití SJM k podnikání a zveřejnění smluv

Jak je uvedeno v kapitole 4.1 Udělení souhlasu k použití SJM k podnikání, je potřeba souhlasu druhého manžela k tomu, aby bylo SJM použito k podnikání. Tato situace se bude především týkat osob podnikajících na základě živnostenského zákona, neboť právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, jsou povinny mít písemný souhlas druhého manžela k použití SJM k podnikání.

Zákon v tomto případě nestanovuje určitou formu pro tento souhlas, tzn., že jako platný souhlas se bude brát i souhlas udělený konkludentní formou. Tedy formou, kdy druhý manžel tak učiní jinou než písemnou či ústní formou (např. kývnutím hlavy, nevyjádřením protestu či mlčky).

V zákoně by mělo být jasně uvedeno, jakou formu by tento souhlas manžela s použitím majetku tvořící SJM k podnikání měl mít. Může totiž nastat situace, kdy si manžel podnikatel vyloží jednání (např. mlčení) svého druhého manžela po svém a majetek patřící do SJM k potřebám podnikání použije. A neboť jde o systém tzv. generálního souhlasu, na další použití majetku nemusí vyžádat souhlas druhého manžela. Pokud by ovšem zákon jasně stanovil formu pro tento souhlas (např. písemnou formu), k tomuto možnému problému by nemuselo nikdy dojít.

Tato smlouva by byla součástí sbírky listin, společně s provedenými modifikacemi SJM, které by měly být veřejně přístupné třetím stranám, což je další možné zlepšení, které by měly naprostou jistotu při vymáhání pohledávek po podnikajícím manželovi, jaký majetek patří k podnikání manžela a který je již součástí SJM. Nejenže by tato právní úprava ochránila nepodnikajícího manžela v situaci, kdy není možné prokázat, jestli byl souhlas skutečně udělen, ale navíc by manželé nemuseli zpětně, mnohdy velmi obtížně, dokazovat, že věřitele o modifikacích, souhlasech či nesouhlasech s použitím SJM k podnikání, infor-

movali. Jak již bylo řečeno na začátku této kapitoly, povinnost zveřejňovat úpravy SJM mají podle ObčZ. pouze osoby zapsané v obchodním rejstříku, dle mého názoru by tuto povinnost měly mít všechny podnikající osoby bez rozdílu.

ZÁVĚR

Je opravdu zarážející, že téměř každé druhé manželství se rozpadá, přitom počet uzavřených manželství je rok od roku méně. Jak už jsem zmínil dříve ve své práci, lidé by si měli velice dobře rozmyslet, jestli o uzavření manželství mají opravdu zájem.

Mnoho novomanželů si dále neuvědomuje fakt, že s uzavřením manželství jsou spojeny další práva, povinnosti a samozřejmě větší odpovědnost, která se nedotýká pouze jeho osoby, ale i osob svých nejbližších.

Pokud se dva lidé rozhodnou uzavřít manželství, mají spousty možností, jak svůj stávající majetek, ale i majetek nabytý v budoucnosti, mohou ochránit před možnými hrozbami spojenými s podnikáním jednoho nebo druhého manžela.

Na všechny tyto možnosti jsem ve své bakalářské práci poukázal a seznámil tak čtenáře s problematikou zabývající se společným jměním manželů a možným podnikáním jednoho z nich. Teoretická část je založena na odborné literatuře, která s je úzce spjata s institutem společného jmění manželů. Tento institut vymezuje mnohem lépe majetek, závazky, práva a povinnosti, než jeho předchůdce, kterým bylo do 1. 8. 1998 bezpodílové spoluvlastnictví manželů. Tato změna právní úpravy byla pozitivním krokem, díky kterému už věřitelé nemusí mít obavy z toho, že budou kráceni na své pohledávce. Tato situace mohla nastat v případě, kdy by manželé uzavřeli dohodu o zúžení majetku a věřitel by tak neměl možnost svou pohledávku uspokojit na majetku manžela dlužníka.

Nepodnikající manžel by měl zažádat o zúžení SJM soudem na obvyklé vybavení domácnosti, aby chránil jak majetek svůj tak majetek rodiny, který může být ohrožen podnikatelskými aktivitami druhého manžela. Pokud tak neučiní, může nastat situace, kdy není zcela obeznámen s podnikatelskými aktivitami druhého manžela a bude tak ručit za závazky svého podnikajícího manžela celým svým majetkem.

Praktická část obsahuje soudní rozhodnutí týkající se rozdílných situací, které jsou dle mého názoru nejběžněji řešenými situacemi v oblasti společného jmění manželů. Na konci každé z této situace jsem provedl zhodnocení a navrhl možná řešení, jak těmto situacím předcházet nebo jak v těchto případech postupovat. Manželé mohou sepsat smlouvu o zúžení SJM nebo smlouvu o vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství. Pokud manželé sepsají jednu z možných smluv na úpravu svého stávajícího i budoucího majetku a závazků, vyhnou se možným budoucím průtahům spojených s rozdělením majetku při rozvodu toho

daného manželství. Obecně platí, že rozvody manželství nejsou příjemnou záležitostí ani pro jednoho z manželů, natož pro jejich potomky, kteří mohou být touto situací velice emocionálně ovlivněni.

V poslední kapitole své práce jsem navrhl možná zlepšení, která by mohla být použita v případě novelizace tohoto zákona a zjednodušila by tak vypořádání SJM

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. Společné jmění manželů v teorii a judikatuře. 2. rozš. Vyd. Praha: ASPI, 2007. 252 s. ISBN 978-80-7357-262-4.
- [2] DVOŘÁK, J. Majetkové společenství manželů. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 276 s. ISBN 80-86395-70-7.
- [3] DVOŘÁKOVÁ, J. Podnikání a společné jmění manželů. Právní fórum. 2009, 7, s. 275-280.
- [4] DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J., et al. Manželství a rozvody: Praktický návod jak problémy řešit a jak jim předcházet. Praha: LINDE nakladatelství s.r.o., 2002. 104 s. ISBN 80-86131-34-4.
- [5] FRANCOVÁ, M.; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. Rozvody, rozchody a zánik partnerství. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2008. 243 s. ISBN 978-80-7357-350-8.
- [6] PLECITÝ, V.; KOCOUREK, J. Občanský zákoník. 4. dopl. vyd. Praha: EUROUNION, 2007. 735 s. ISBN 978-80-7317-059-2.
- [7] PLECITÝ, V.; SALAČ, J. Základy rodinného práva. Praha: EUROUNION, s.r.o., 2001. 365 s. ISBN 80-7317-002-7.
- [8] ŠTĚPÁNOVÁ, S. Společné jmění manželů a podnikání. Brno: Computer Press, 2006. 224 s. ISBN 80-251-1161-X.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [9] *Sagit* [online]. 01.05.2004 [cit. 2011-01-26]. Spoluvlastnictví. Dostupné z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_451.htm>.
- [10] *Portál Veřejné správy České republiky* [online]. 2003-2010 [cit. 2011-01-26]. 143 Sb. - Zákony. Dostupné z WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=40/1964&p=143>.
- [11] *Ley.cz* [online]. 2005 [cit. 2011-01-27]. Zákon o konkurzu a vyrovnání §26. Dostupné z WWW: <<http://ley.cz/?s13&q13=26>>.
- [12] *Společnou cestou o.s.* [online]. 2005 [cit. 2011-01-27]. Jak se chránit před manželem, který zadluhuje domácnost ?. Dostupné z WWW: <<http://www.spolcest.cz/obcanska-poradna-jm/komentare-a-clanky/manzelstvi-a-spolecne-jmeni-manzelu/jak-se-chranit-pred-manzelem-ktery-zadluz>>.

- [13] *Zákony na webu* [online]. 2006 [cit. 2011-01-27]. Zákony na webu :: Vyšlo v Sb. -> ročník 2006, částky : 51 - 75. Dostupné z WWW: <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khm:SSBA6_2.htm>.
- [14] *Sagit* [online]. 2006 [cit. 2011-01-31]. SBÍRKA ZÁKONŮ - Zákon ze dne 30.března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) - Sbírka zákonů - Sagit. Dostupné z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06182&cd=76&typ=r>>.
- [15] MLČOCH, MUDr. Zbyněk . *MUDr. Zbyněk Mlčoch* [online]. 2005 [cit. 2011-01-31]. Předmanželská smlouva (majetková) - vzor zdarma - MUDr. Zbyněk Mlčoch. Dostupné z WWW: <http://www.zbynekmlcoch.cz/info/pro_dobry_vzta_h/predmanzelska_smlouva_majetkova_vzor_zdarma.html>.
- [16] *BusinessInfo.cz* [online]. 19.03.2010 [cit. 2011-02-02]. Podnikání a společné jmění manželů - BusinessInfo.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravo-v-podnikatelske-praxi/opu-podnikani-a-spolecne-jmeni-manzelu/1001817/54575/>>.
- [17] *Ley.cz* [online]. 2005-2010 [cit. 2011-02-11]. Zákon o rodině §24. Dostupné z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s15&q15=24>>.
- [18] Redakce epravo.cz (jam). *Epravo.cz* [online]. 22.5.2002 [cit. 2011-02-15]. Propadnutí věci a propadnutí majetku - epravo.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/propadnuti-veci-a-propadnuti-majetku-16978.html>>.
- [19] BusinessInfo.cz. *BusinessInfo.cz* [online]. 30.09.2008 [cit. 2011-02-15]. Konkurz - BusinessInfo.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/konkurs-opu/1000818/49115/>>.
- [20] EPRAVO.CZ. *Epravo.cz* [online]. 25.11.2008 [cit. 2011-03-05]. Vymahatelná pohledávka a společné jmění manželů - epravo.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/vymahatelna-pohledavka-a-spolecne-jmeni-manzelu-55348.html>>.
- [21] ČSÚ [online]. 2011 [cit. 2011-03-06]. Sňatky a rozvody 1950 - 2009 / ČSÚ. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatky_a_rozvody_1950_2009>.
- [22] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2003. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2003*. [s.l.] : [s.n.], 2003. s. 295. Dostupné z WWW: <http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.
- [23] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2004. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2004*. [s.l.] : [s.n.], 2003. s. 297. Dostupné z WWW: <http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.

- [24] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2005. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2005*. [s.l.] : [s.n.], 2005. s. 298. Dostupné z WWW:
<http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.
- [25] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2006. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2006*. [s.l.] : [s.n.], 2006. s. 300. Dostupné z WWW:
<http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.
- [26] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2007. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2007*. [s.l.] : [s.n.], 2007. s. 292. Dostupné z WWW:
<http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.
- [27] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2008. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2008*. [s.l.] : [s.n.], 2008. s. 309. Dostupné z WWW:
<http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.
- [28] Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. Statistický přehled soudních agend : Rok 2009. In *Statistická ročenka soudní agenda I, II - 2009*. [s.l.] : [s.n.], 2009. s. 311. Dostupné z WWW:
<http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>.
- [29] *Salvia* [online]. 2007 [cit. 2011-03-15]. Salvia. Dostupné z WWW:
<<http://www.slv.cz/judikatura/1964/40/143a>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SJM	Společné jmění manželů
BSM	Bezpodílové spoluvlastnictví manželů
ObčZ.	Občanský zákoník
Stř.Č	Střední Čechy
JČ	Jižní Čechy
ZČ	Západní Čechy
SČ	Severní Čechy
VČ	Východní Čechy
JM	Jižní Morava
SM	Severní Morava
Odst.	Odstavec
O.s.ř.	Občanský soudní řád
Viz	Lze vidět
Atd.	A tak dále
Atp.	A tak podobně
Sp.zn.	Spisová značka
Č.j.	Číslo jednání
Písm.	Písmana
Tzn.	To znamená

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Rozvedená manželství s dětmi	56
Graf 2 – Sňatky a rozvody v letech 1950 – 2009	57
Graf 3 – Průměrný počet dní podle druhů sporů	61

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Počet rozvodů v čase	55
Tabulka 2 – Zrušení, zúžení a vypořádání SJM v čase	58
Tabulka 3 – Počet spisů v krajích roku 2009	60
Tabulka 4 – Vypořádání SJM po zániku manželství v čase	60
Tabulka 5 – Délka řešení spisů vypořádání SJM v čase	62

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Návrh smlouvy o zúžení SJM

P II: Smlouva o výhradě vzniku SJM ke dni zániku manželství

PŘÍLOHA P I: NÁVRH SMLOUVY O ZÚŽENÍ SJM

SMLOUVA O ZÚŽENÍ SJM

NZ _____ N _____

Notářský zápis

Smlouva o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů

Dnešního dne _____ se do notářské kanceláře JUDr. _____, notáře v _____ se sídlem _____, dostavili níže uvedení manželé, aby přede mnou ve formě notářského zápisu učinili právní úkon obsahující tuto smlouvu o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů podle § 143a odst. 1 občanského zákoníku:

Manželé

_____

a

_____

oba trvale bytem _____

I.

Manželé prohlašují, že uzavřeli dne _____ manželství. Toto manželství dosud trvá a manželé prohlašují, že ohledně jejich společného jmění není uzavřena žádná ze smluv podle § 143a občanského zákoníku.

II.

Manželé se dohodli na zúžení zákonem stanoveného rozsahu jejich společného jmění takto:

Do výlučného vlastnictví každého z manželů připadnou:

a) nemovitosti, které nabude některý z manželů po uzavření této smlouvy, i když by podle ustanovení § 143 občanského zákoníku náležely do společného jmění manželů,

b) výnosy, užítky a přírůstky nemovitých věcí, které budou podle písm. a) výlučným vlastnictvím každého z manželů po uzavření této smlouvy,

c) příjmy z podnikatelské činnosti, na které vznikne nárok některému z manželů po uzavření této smlouvy. Těmito příjmy se rozumí zejména příjmy z podnikatelské činnosti na základě živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění, podíl na zisku společníka obchodní společnosti nebo družstva nebo podíl na zisku tichého společníka na základě smlouvy o tichém společenství;

d) movité věci nabyté jedním z manželů pro potřeby podnikatelské činnosti po uzavření této smlouvy.

III.

Tato smlouva se netýká věci a příjmů nabytých některým z manželů do společného jmění manželů do _____ . Manželé prohlašují, že k dnešnímu dni nemají ve společném jmění žádnou nemovitost a žádný z manželů není podnikatelem na základě živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění, žádný z manželů není společníkem obchodní společnosti nebo družstva a žádný z manželů není tichým společníkem na základě smlouvy o tichém společenství. Manželé si jsou vědomi skutečnosti, že podle § 143a odst. 4 občanského zákoníku se mohou na tuto smlouvu odvolat vůči třetí osobě jen, jestliže je jí tato smlouva známa.

IV.

Tento notářský zápis se vyhotovuje ve čtyřech stejnopisech, po dvou stejnopisech pro každého z manželů.

V.

O tom byl tento notářský zápis na základě návrhu manželů mnou sepsán, přítomným manželům mnou přečten, jimi poté schválen a podepsán. Pak jsem tento notářský zápis podepsal i já, notář, a opatřil otiskem svého kulatého úředního razítka. Totožnost přítomných manželů mně byla prokázána jejich platnými občanskými průkazy a oba manželé prohlašují, že jsou plně způsobilí k právním úkonům.

---

notář

---

manžel

---

manželka

PŘÍLOHA P II: SMLOUVA O VÝHRADĚ VZNIKU SJM KE DNI ZÁNIKU MANŽELSTVÍ

SMLOUVA O VÝHRADĚ VZNIKU SJM KE DNI ZÁNIKU MANŽELSTVÍ

NZ _____ N _____

Notářský zápis

Smlouva o výhradě vzniku společného jmění manželů ke dni zániku manželství

Dnešního dne _____ se do notářské kanceláře JUDr. _____, notáře v
_____ se sídlem _____, dostavili níže uvedení manželé, aby přede mnou
ve formě notářského zápisu učinili právní úkon obsahující tuto smlouvu o výhradě vzniku společného jmění
manželů ke dni zániku manželství podle § 143a odst. 2 občanského zákoníku:

Manželé

_____

a

_____

oba trvale bytem _____

I.

Manželé prohlašují, že uzavřeli dne _____ manželství. Toto manželství dosud trvá a manželé
prohlašují, že ohledně jejich společného jmění není uzavřena žádná ze smluv podle § 143a občanského zákoníku.

II.

Manželé si vyhrazují vznik společného jmění manželů ke dni zániku jejich manželství, pokud nepůjde o jednotlivé věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti, za které, zejména vzhledem k ekonomické situaci rodiny, považují věci do částky _____ Kč za každou jednotlivou věc nebo do částky _____ Kč v případě souboru věcí, které tvoří obvyklé zařízení domácnosti.

K dnešnímu dni obvyklé vybavení domácnosti tvoří:

a) kuchyně:

- _____
- _____
- _____
- _____

b) obývací pokoj:

- _____
- _____
- _____
- _____

c) ložnice:

- _____
- _____
- _____

d) koupelna:

- _____
- _____

III.

Manželé prohlašují, že do dnešního dne nenašli do společného jmění manželů žádnou nemovitost ani movitou věc jinou než obvyklé vybavení domácnosti. Manželé si jsou vědomi skutečnosti, že podle § 143a odst. 4 občanského zákoníku se mohou na tuto smlouvu odvolat vůči třetí osobě jen, jestliže je jí tato smlouva známa.

IV.

Tento notářský zápis se vyhotovuje ve čtyřech stejnopisech, po dvou stejnopisech pro každého z manželů.

V.

O tom byl tento notářský zápis na základě návrhu manželů mnou sepsán, přítomným manželům mnou přečten, jimi poté schválen a podepsán. Pak jsem tento notářský zápis podepsal já, notář, a opatřil otiskem svého kulatého úředního razítka. Totožnost přítomných manželů mně byla prokázána jejich platnými občanskými průkazy a oba manželé prohlašují, že jsou plně způsobilí k právním úkonům.

---

notář

---

manžel

---

manželka